

ONDERZOEK:
Deinze – Kortrijkstraat 55-63

Voorliggend document is een:

Aanvraag toelating vooronderzoek	
Verslag van resultaten	+
Programma van Maatregelen	
©Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.	

INHOUDSOPGAVE

1	Situering binnen het archeologietraject	4
2	Inhoud en opbouw van het document	5
3	Bijlagen.....	5
4	Administratieve fiche/Privacyfiche	6
4.1	Situering van het onderzoek	6
4.2	Projectcodes	8
4.3	Betrokken actoren	8
4.4	Bewaring van de data	9
5	Aardkundige situering – landschappelijk bodemonderzoek.....	11
5.1	Vraagstelling	11
5.2	Hernemen van de historische data	12
5.3	Beschrijving van het terrein.....	19
5.3.1	Fase van de sloop	19
5.3.2	Staat bij aanvang van de prospectie	21
5.4	Landschappelijk bodemonderzoek.....	23
5.4.1	Hernemen van de aardkundige data.....	23
5.4.1.1	Quartair profieltypekaart	23
5.4.1.2	Referentieboringen (DOV)	25
5.4.2	Landschappelijke boringen	26
5.4.2.1	Landschappelijke profielput 1	28
5.4.2.2	Landschappelijke profielput 2	30
5.4.2.3	Landschappelijke profielput 3	32
5.4.2.4	Landschappelijke profielput 4	33
5.4.2.5	Landschappelijke profielput 5	35
5.4.2.6	Landschappelijke profielput 6	36
5.4.2.7	Landschappelijke profielput 7	38
5.4.3	Gevolgen voor de archeologische stratigrafie	39
5.5	Tussentijds besluit	40
6	Archeologische situering - proefsleuvenonderzoek	41
6.1	Aanleiding en omstandigheden van het onderzoek	41
6.1.1	Personele en logistieke inzet - actoren	41
6.1.2	Terreinomstandigheden	43
6.1.3	Theorie versus praktijk: uitgevoerde proefsleuven	43
6.1.4	Methodiek en afwijkingen op de CGP	46
6.2	Assessment van het sporenbestand	46
6.2.1	Spoor 1	46
6.2.2	Kelders, 1 ^e helft 20 ^e eeuw ?.....	49
6.2.3	Resten van het “presbytère” ?.....	55
6.3	Assessment van vondsten en stalen	59
6.3.1	Conservatie-assessment van vondsten	59
6.3.2	Conservatie-assessment van stalen	60
6.4	Tussentijds besluit	60

7	Synthese en waardering	61
7.1	Datering/interpretatie van de dataset	61
7.1.1	Volledigheid van de dataset	61
7.1.2	Huidige dataset	61
7.1.3	Waardering van de archeologische site	63
7.1.4	Impact van de geplande werken	64
7.2	Vervolgtraject.....	64
7.2.1	Antwoord op de onderzoeksvragen	64
7.2.2	Afweging van de te nemen maatregelen	67
7.2.3	Bepaling van de te nemen maatregelen	68
7.2.4	Randvoorwaarden	68
8	Bibliografie	69
9	Lijst van figuren	71

1 Situering binnen het archeologietraject

HUIDIG ONDERZOEK	Vooronderzoek zonder en met ingreep in de bodem
ADVIES	Geen verder onderzoek

Het huidige onderzoek situeert zich binnen het archeologisch traject als volgt:

Uitgesteld traject	Nota	Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	
		Vooronderzoek met ingreep in de bodem	

2 Inhoud en opbouw van het document

Het voorliggende document bevat volgende onderdelen:

DEEL 1	Administratieve fiche	+
DEEL 2	Beschrijving van het onderzoeksgebied	
DEEL 3	Onderzoeksopdracht: bureaustudie	
DEEL 4	Onderzoeksopdracht: landschappelijke boringen	
DEEL 5	Onderzoeksopdracht: prospectie met ingreep in de bodem	
DEEL 6	Assessment van landschappelijke data	
DEEL 7	Assessment van aardkundige data	+
DEEL 8	Assessment van historische data	
DEEL 9	Assessment van archeologische data	+
DEEL 10	Synthese en waardering	+
DEEL 11	Omschrijving van de maatregelen	

3 Bijlagen

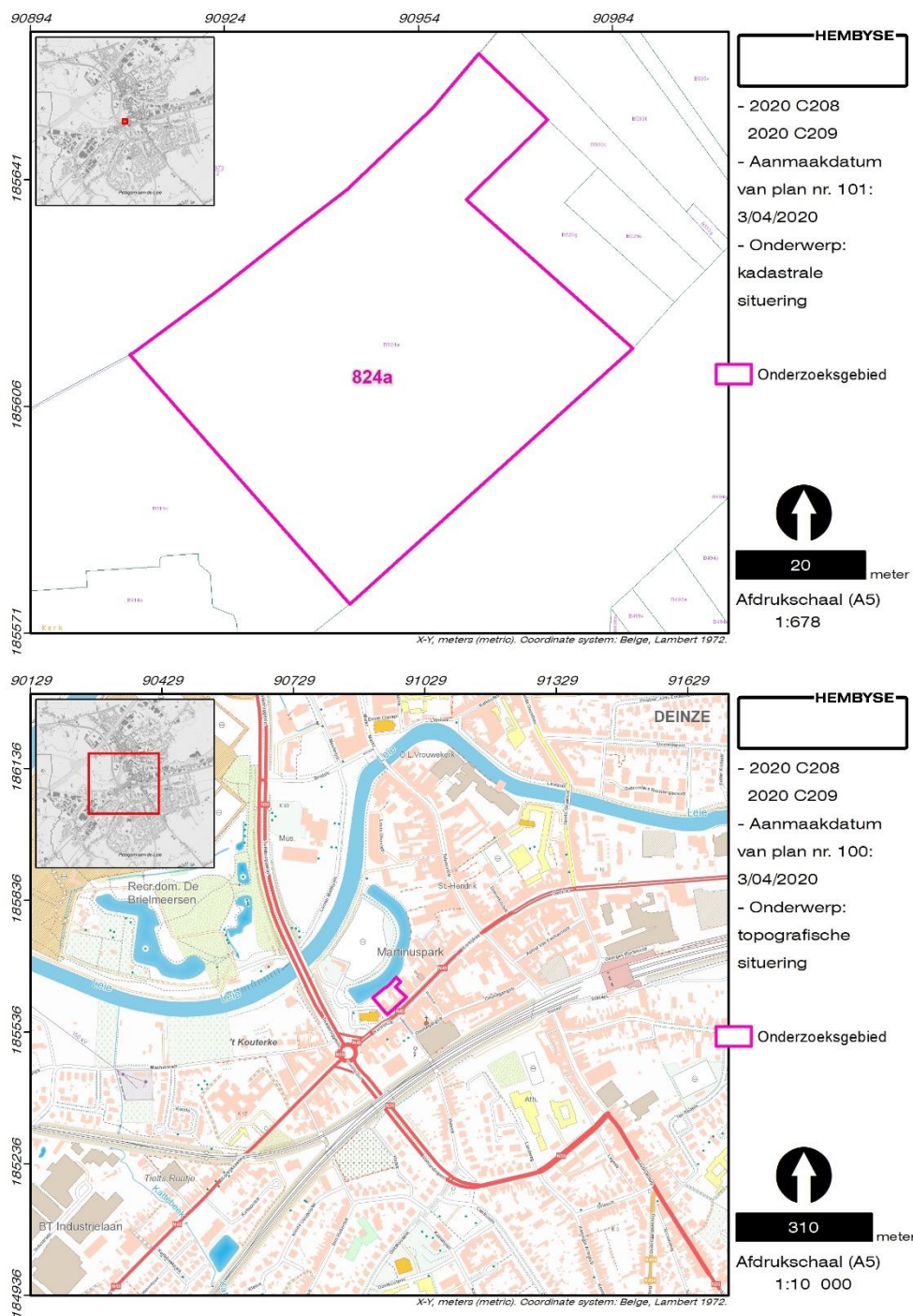
Het voorliggende document is voorzien van volgende bijlagen:

BIJLAGE 1	<i>Inventaris (plannen, sporen, foto's)</i>
BIJLAGE 2	<i>Kaarten op A4, A3 of A2 (alle-sporenkaarten, TAW-kaarten, ...)</i>
BIJLAGE 3	<i>Foto's (vlakken, sporen, profielen, archeologische objecten, plaatsbezoek, boringen, ...)</i>
BIJLAGE 4	<i>Tekeningen (bodemprofielen, boringen, ...)</i>
BIJLAGE 5	<i>Dagrapport(en) veldwerk</i>

4 Administratieve fiche/Privacyfiche

4.1 Situering van het onderzoek

Gewest	Vlaams Gewest	
Gemeente	Deinze	
Deelgemeente		
Straat en straatnummer	Kortrijkstraat 55-63	
Kadastrale situering	Afdeling	1
	Sectie	B
	Percelen	824a
	(komt niet overeen met de archeologienota, de verschillende percelen zijn samengevoegd tot één kadastraal perceel)	
Lambert 72-coördinaten	ZW	X: 90909,29 x Y: 185575,91m
	Z	X: 90987,49 x Y: 185661,3m
Oppervlakte	3001 m ²	0,3 ha
Oppervlakte bodemingreep	2475 m ²	0,24 ha
Datum van toekenning van de opdracht	13/12/2019	
Wettelijk kader	Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.	
	Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.	
Opgemaakt volgens CGP	Versie 4.0	
Duur van het onderzoek	10 werkdagen	
Kostprijs van het onderzoek (privacyfiche)		

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kadasterkaart en de topografische kaart.

4.2 Projectcodes

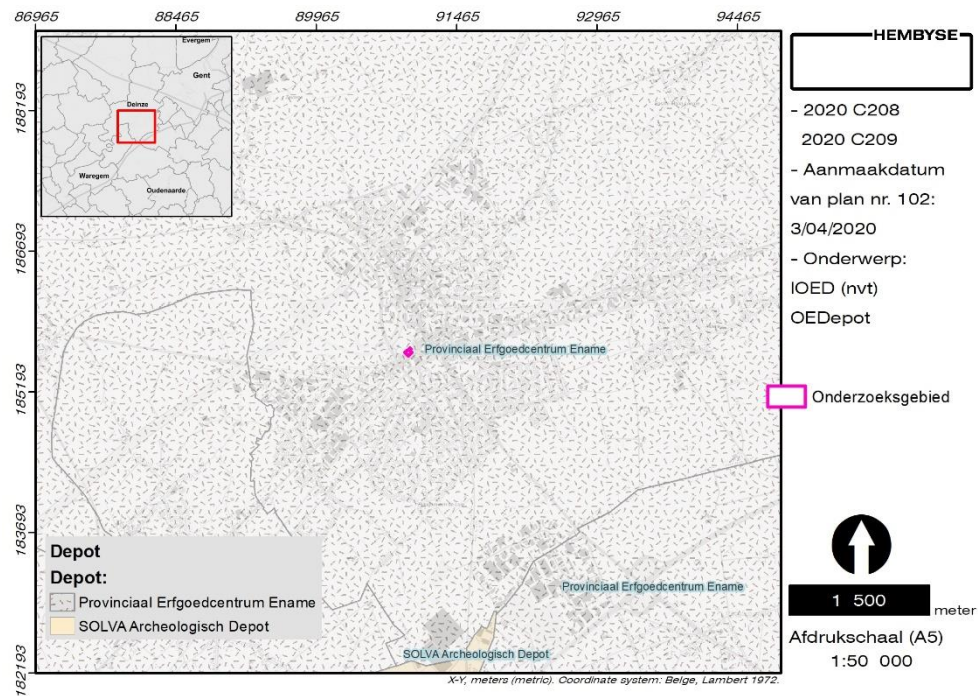
Bureaustudie	2018 I 208
Landschappelijke boringen	2020 C 208
Verkennde boringen	n.v.t.
Waarderende boringen	n.v.t.
Prospectie met ingreep in de bodem	2020 C 209
Opgraving	n.v.t.
Interne projectsigle Hembyse bvba	DEI-KOR

4.3 Betrokken actoren

Erkend archeoloog (rechtspersoon)	Hembyse bvba (OE/ER/Archeoloog/2017/00193)	
Erkend archeoloog (natuurlijk persoon)	Bart De Smaele (OE/ERK/Archeoloog/2015/00070)	
	Hadewijch Pieters (OE/ERK/Archeoloog/2017/00168)	
Geraadpleegde (regio)specialisten	Nvt.	
Initiatiefnemer (privacyfiche)		
	Privaatrechtelijk	Publiekrechtelijk
Omgevingsvergunning:	Stedenbouwkundige handelingen	Verkaveling — van gronden

4.4 Bewaring van de data

Plaats en jaar van uitgave	Gent, 2020
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie, volgnummer:	116
Bibliografische referenties	De Smaele B. & Pieters H., 2020. <i>Nota van het uitgesteld vooronderzoek aan de voormalige Sint-Martinuspastorij te Deinze</i> , Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 116, Gent.
Bewaring van archief en ruwe data	Hembyse bvba Kastanjestraat 26, 9000 Gent
Zakelijkrechthouder van het archeologisch ensemble (privacyfiche)	
Bewaring archeologisch ensemble	n.v.t.
Gebruiker van het archeologisch ensemble	n.v.t.
<i>©Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.</i>	
Bevoegde IOED	(nog geen IOED werkzaam)
Bevoegd Onroerend Erfgoeddepot (definitieve bewaarplaats van het archeologisch ensemble)	Provinciaal Erfgoedcentrum Ename

Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de erkende IOED's en onroerenderfgoeddepots.

5 Aardkundige situering – landschappelijk bodemonderzoek

5.1 Vraagstelling

De aanleiding tot het huidige onderzoek is de opmaak van een archeologienota met een programma van maatregelen voor een uitgesteld vooronderzoek.¹ De onderzoeksvragen bestaan uit onderzoeksvragen voor een landschappelijk bodemonderzoek enerzijds en een prospectie met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven anderzijds. In dit onderdeel van de nota van het vooronderzoek wordt de focus gelegd op het aardkundige aspect, dat het onderwerp was van het landschappelijk bodemonderzoek. De onderzoeksvragen voor het landschappelijk bodemonderzoek zijn door de collega's van RAAP als volgt geformuleerd:

- *Wat is de graad van verstoring op het terrein, kan het terrein in verschillende zones worden verdeeld op basis van de verstoringgraad [sic]?*
- *Wat leren de landschappelijke boringen over het natuurlijk landschap, de bodemopbouw, de invloed van de Leie?*
- *Zijn er in het gebied archeologische niveaus bewaard en op welke diepte kunnen deze worden aangetroffen? Zijn er daarbij ook niveaus waar steentijdsite [sic] kunnen voorkomen?*
- *Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?*
- *Op welke manier kan bij planvorming met archeologische resten worden omgegaan?*

11

De “aardkundige situering” van het onderzoeksgebied valt uiteen in twee verschillende onderdelen: enerzijds dient gecontroleerd te worden welke sedimenten binnen het onderzoeksgebied werkelijk (in tegenstelling tot de gekarteerde aardkundige data) voorkomen en anderzijds welke bodemvormingsprocessen in deze sedimenten zijn opgetreden. Deze vraagstelling valt voor archeologische doeleinden in feite uiteen in twee elementaire vragen:

1. **Welke sedimenten bevinden er zich binnen het onderzoeksgebied en hoe zijn deze tot stand gekomen ? Welke impact hebben deze op het potentieel op archeologische sites ?**
2. **Welke bodemvormingsprocessen zijn er binnen deze sedimenten gebeurd en welke impact hebben deze op het potentieel op archeologische sites ?**

Een deel van de aardkundige data is reeds in de archeologienota onderzocht, de elementen die daarin niet vervat zijn, worden in onderstaande hoofdstukken belicht.

¹Van Speybroeck T., 2018.

Tenslotte wordt ook ingegaan op de fase van het verzamelen van nieuwe aardkundige data, hetwelk gebeurd is in de vorm van een landschappelijk bodemonderzoek door middel van landschappelijke profielputten en boringen.

5.2 Hernemen van de historische data

Na de toewijzing van de opdracht aan Hembyse Archeologie werd gestart met het raadplegen van de archeologienota en de daarin vervatte aardkundige en historische data. Hierbij vielen enkele elementen op. De collega's van RAAP hebben in de assessment van de historische data een belangrijk detail over het hoofd gezien wat betreft de situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het historisch kaartenmateriaal. Op het kaartenmateriaal van Villaret en Ferraris uit de 18^e eeuw lijkt het onderzoeksgebied zich tussen de Kortrijkstraat en de Leie te bevinden, zoals heden het geval is. Op het kaartenmateriaal van Vandermaelen ligt het onderzoeksgebied op de straat zelf. In dat geval werd de projectie van het onderzoeksgebied aangepast naar een meer plausibele situering op voornoemd kaartenmateriaal. Maar op het kaartenmateriaal van Popp en de Atlas der Buurtwegen, wat over het algemeen zeer correcte kaarten zijn, lijkt er een aanzienlijke verschuiving van het kaartblad te zijn, zodat de rooilijn van het onderzoeksgebied in westelijke richting opschuift en het onderzoeksgebied gedeeltelijk in de Leie ligt. Het stemt tot nadenken dat de Popp-kaart en de Atlas der Buurtwegen zo'n danige verschuiving vertonen.

De collega's van RAAP hebben dit vastgesteld en hebben bijgevolg vermoedelijk dit kaartblad uitgeknipt en als een geotiff opnieuw gerefereerd, zodat het onderzoeksgebied tussen de Kortrijkstraat en de Leie komt te liggen en de huidige situatie veel dichter benadert.

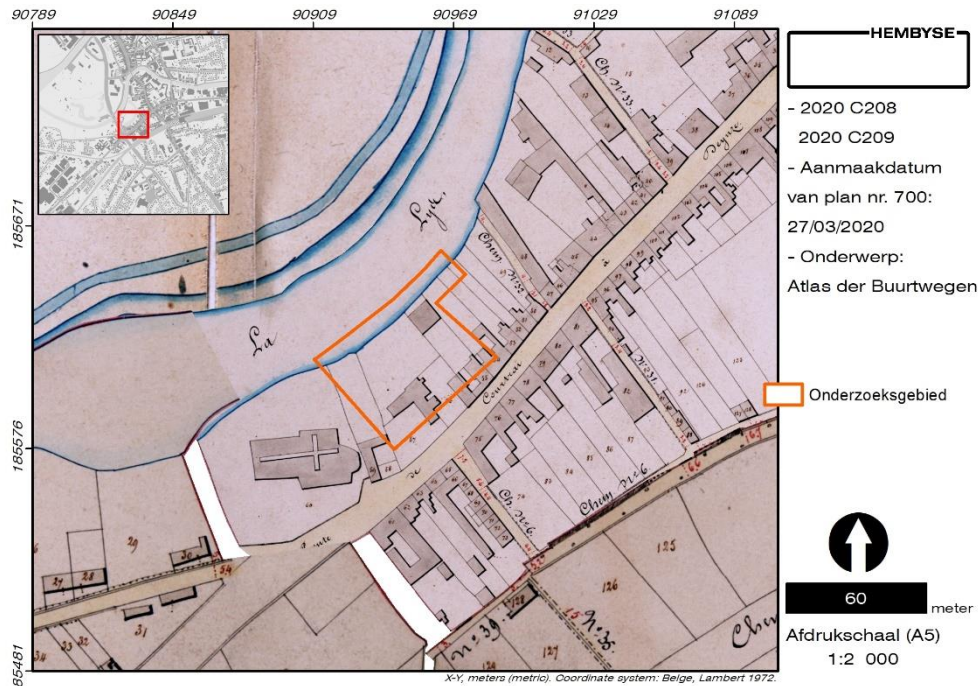

Figuur 21 Atlas der Buurtwegen (1841) (hergegeorefereerd) met projectie van het projectgebied (bron: Geopunt, AGIV, Provincie Oost-Vlaanderen).

Figuur 3. Door RAAP "hergegeorefereerd" plan van de Atlas der Buurtwegen.

Hierbij hebben de collega's van RAAP echter een niet onbelangrijk detail over het hoofd gezien: de Kortrijkstraat is in 1965 aanzienlijk verbreed², waarbij het grootste deel van de huizen aan beide zijde van de weg afgebroken is. De rooilijn is hierbij aanzienlijk in noordwestelijke verlegd; men moet hieruit besluiten dat de situering op de Popp-kaart daadwerkelijk de juiste situering is !

² Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kortrijkstraat [online] <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/6060> (geraadpleegd op 30 maart 2020).

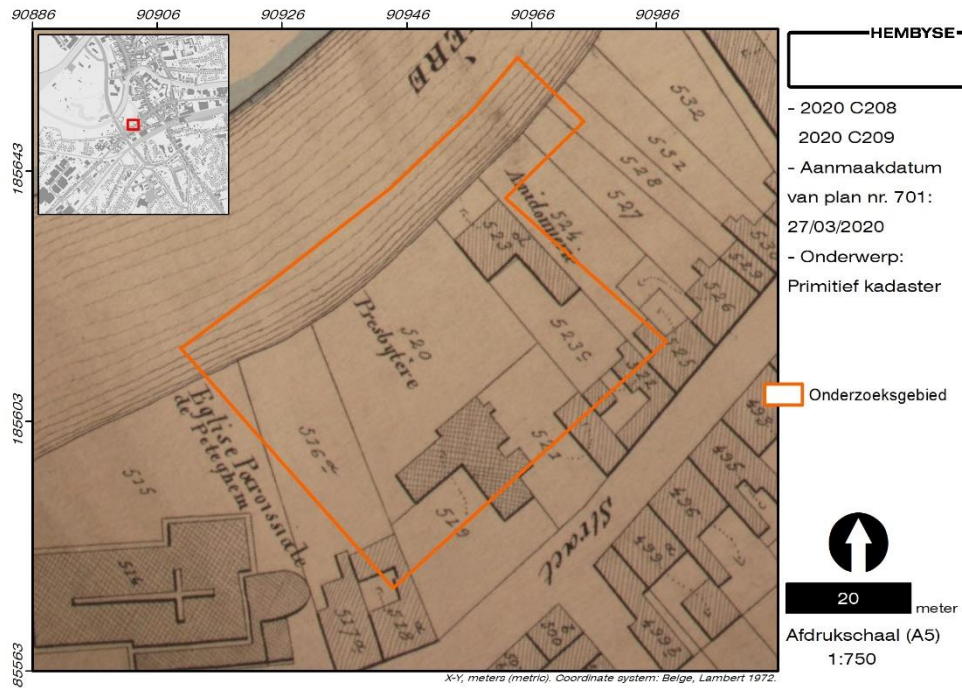

Figuur 4. Situering van het onderzoeksbied ten opzichte van de Atlas der Buurtwegen.

Dit heeft twee gevolgen:

1. De aanwezige gebouwen in 2018 zijn na 1965 gebouwd.
2. Een deel van het onderzoeksbied ligt in de 20^e-eeuwse Leie.

Het eerste punt kan alvast verder worden onderzocht. Uitgaande van het feit dat de Popp-kaart correct gesitueerd is, werd ook het Primitief Kadaster geraadpleegd. De collega's van RAAP hebben dit kaartenmateriaal niet onderzocht, maar het biedt echter wel opvallende gegevens. De gebouwen die op het kaartenmateriaal van Popp en de Atlas der Buurtwegen zichtbaar waren, zijn op het Primitief Kadaster ook benoemd. In de Inventaris Onroerend Erfgoed wordt voor de Kortrijkstraat ook het volgende vermeld: *“Oorspronkelijk smalle straat, in 1965 verbreed door sloping van zuidelijke gevelwand en deels van noordwand, onder meer met oude pastorie.”* Het woord “pastorie” valt hierbij op en in een confrontatie met het Primitief Kadaster kan worden besloten dat deze pastorie binnen het huidige onderzoeksbied lag !

Figuur 5. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het Primitief Kadaster. Onder: de Sint-Martinuspastorie (Prevenier & Van Eenoo 2005, pagina 363).

Op het Primitief Kadaster staat dit gebouw benoemd als “Presbytere”. Het gebouw ten noorden ervan wordt benoemd als “Amidonnerie”, wat neerkomt op een stijfselafabriek.

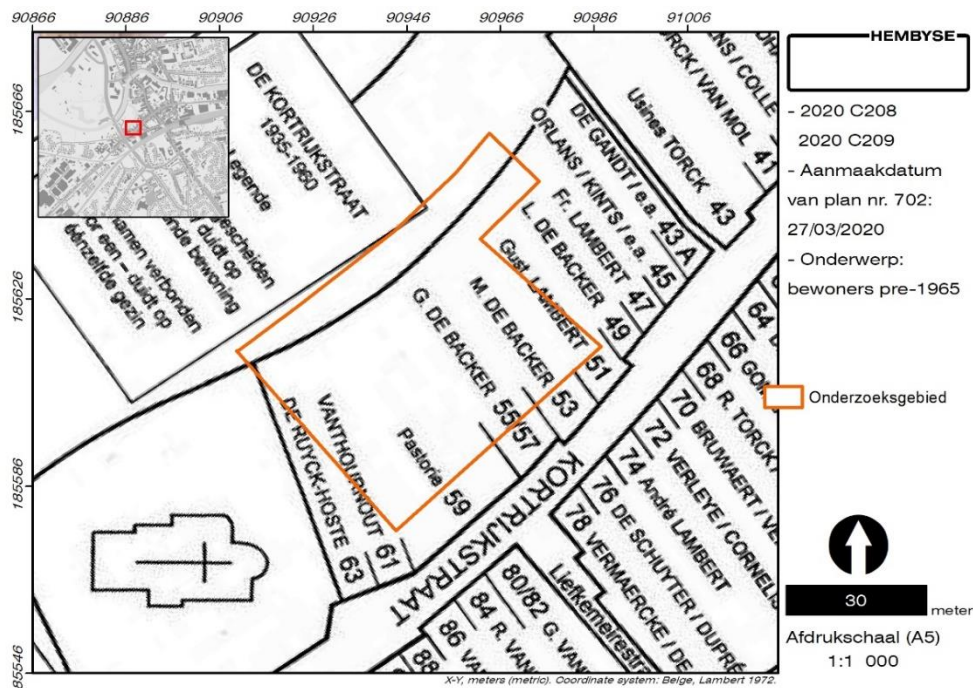
Deze situatie, daterend voor 1965, kan tevens worden herkend op oudere foto's van de Kortrijkstraat en de kerk van Petegem-aan-de-Leie. Op onderstaande foto zijn de twee gebouwen aan de zuidelijke hoek van het onderzoeksgebied

herkenbaar, het gaat om twee gebouwen die bij de uitbreiding van de Kortrijkstraat gesloopt zijn en waar heden een straatje naar de noordelijke zijde van de kerk ligt.

Figuur 6. Zicht op de kerk van Petegem en het onderzoeksgebied, voorafgaand aan de sloop van de gebouwen en het verbreden van de weg in 1965. De foto's zijn genomen vanaf het huidige rond punt aan de N35.

Op de foto is duidelijk zichtbaar dat de Kortrijkstraat een smalle straat was, met burgerhuizen uit de 19^e en 20^e eeuw aan weerszijden. Een overzicht van de bewoners van deze straat, voorafgaand aan de onteigening en de sloop van de gebouwen, levert volgend kaartje op:

In juni 1965, na de verplichte onteigening en sloping van het pand in uitvoering van de plannen tot straatverbreding en heraanleg op een opgeschoven rooilijn, verhuisde het echtpaar De Ruyck, met dochter Hilda, tijdelijk naar een huis op Petegem-Kouterke, Kortrijksesteenweg 16, rechtover de kerk, en

Figuur 7. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van een kaart met aanduiding van de vroegere bewoners van de Kortrijkstraat. Onder: uittreksel uit een document van de Heemkundige Kring Dunsa (voorheen KGK) waarbij de brutale afbraak van de straat vermeld wordt.³

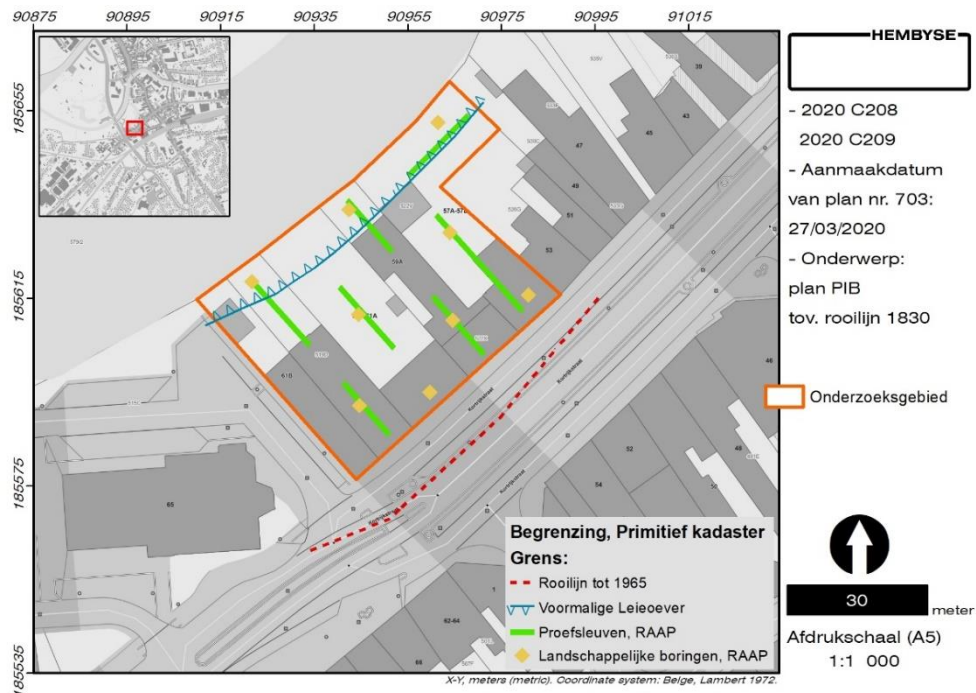
Dit betekent dat de huizen op de foto uit 1934 de huisnummers 63 en 61 zijn en dat de pastorie ("Presbytère") het nummer 59 was. Deze pastorie kan op basis van de beschikbare foto ervan worden beschreven als een neoclassicistisch gebouw dat enkele meter achter de rooilijn was gebouwd. Er was een centrale toegang en op basis van de foto was het gebouw vrijstaand. Op deze plaats versmalde de Kortrijkstraat aanzienlijk en door de kromming in de straat ontstond als het ware een "bottleneck". De kromming in de Kortrijkstraat is in 1965 volledig verdwenen, met de brede straat en bijbehorende smakeloos functionalistische huizen langs de straat tot gevolg. Dit geeft het centrum van Petegem-Deinze een vrij troosteloze aanblik.

Uit de beschrijving van de panden 63-51 (zie hetzelfde document van de Heemkundige Kring Dunsa) kan worden afgeleid dat er binnen het onderzoeksgebied sprake is van verschillende bouw- en afbraakfasen van voor 1965, waaronder een fase met verwoestingen door gevechten bij de bevrijding in 1918. De meest ingrijpende fase was deze in 1965, waarbij mogelijk ook een deel

³ Deze informatie is afkomstig van de facebook-groep "Deinze...VROEGER EN NU...". Bij navraag naar de bron van deze informatie werd echter tot op heden nog geen antwoord gegeven.

van de Leie is gedempt, ter compensatie van de verloren oppervlakte aan de straatzijde.

Wanneer de rooilijn aan de straatzijde en de oever van de Leie, voorafgaand aan de afbraak in 1965, op de huidige kadasterkaart geplot wordt, kan worden gesteld dat de landschappelijke boringen en de prospectie met ingreep in de bodem voornamelijk dienden te worden gericht op de bewaringstoestand van het terrein.

Figuur 8. Plan met aanduiding van de geplande landschappelijke boringen en proefsleuven ten opzichte van de rooilijn uit 1830.

Voornamelijk in die zin dat de noordwestelijke zijde van het terrein mogelijk bestond uit een recent aangevuld deel van de Leie-arm en dat de zuidoostelijke zijde van het onderzoeksgebied voornamelijk bestaat uit panden daterend na 1965, met alle diepe funderingen en kelders van dien. Het vaststellen van een opgevulde Leie-arm is vanuit archeologisch standpunt geen uitzonderlijk complexe vaststelling en deze vraag kon tijdens het veldwerk dan ook snel beantwoord worden (zie verder). De versterking van de bodem aan de zijde van de Kortrijkstraat is in theorie iets minder eenduidig, maar werd al snel duidelijk na de sloop van de gebouwen in maart 2020.

5.3 Beschrijving van het terrein

5.3.1 Fase van de sloop

Aangezien in de archeologienota het terrein beschreven is op basis van kaartenmateriaal en niet middels het afstappen van het terrein, werd op 10 maart 2020 door Hembyse Archeologie een plaatsbezoek uitgevoerd. De sloop van de panden was reeds aangevat, waarbij de gebouwen “gestript” werden en een aantal gammele bijgebouwtjes in de tuinen reeds waren gesloopt.

Figuur 9. Sfeerbeeld tijdens het plaatsbezoek.

Dit plaatsbezoek stelde tevens in staat om met de uitvoerder van de afbraak- en grondwerken concrete afspraken te maken en de geplogenheden van de randvoorwaarden in de archeologienota te overlopen. Deze waren als volgt verwoord:

“Het onderzoek in uitgesteld traject gebeurt NA de sloop van de gebouwen, het wegnemen van de verharding en het rooien van de bomen die moeten worden verwijderd in functie van de werkzaamheden. Bij de sloop van de gebouwen worden de vloerplaten verwijderd, maar blijven de funderingen en de keldermuren ongeroerd. Bij het rooien van de bomen worden de boomstronken niet uitgegraven. Dit moet voorkomen dat bij het uitgraven van deze dieperliggende structuren/wortels schade aan het bodemarchief wordt verkregen.”

De randvoorwaarden en de afspraken werden door de uitvoerder van de afbraakwerken zeer correct opgevolgd.

Op 10 maart 2020 kon tijdens de gaande afbraak worden vastgesteld dat er drie kelders aanwezig waren. Deze konden tijdens de prospectie met ingreep in de bodem ingemeten worden. De drie kelders (huisnummers 57, 59B, 61B) behoorden tot de gebouwen die na 1965 dateren en hebben geen archeologische waarde andere dan een diepe verstoring van de bodem.

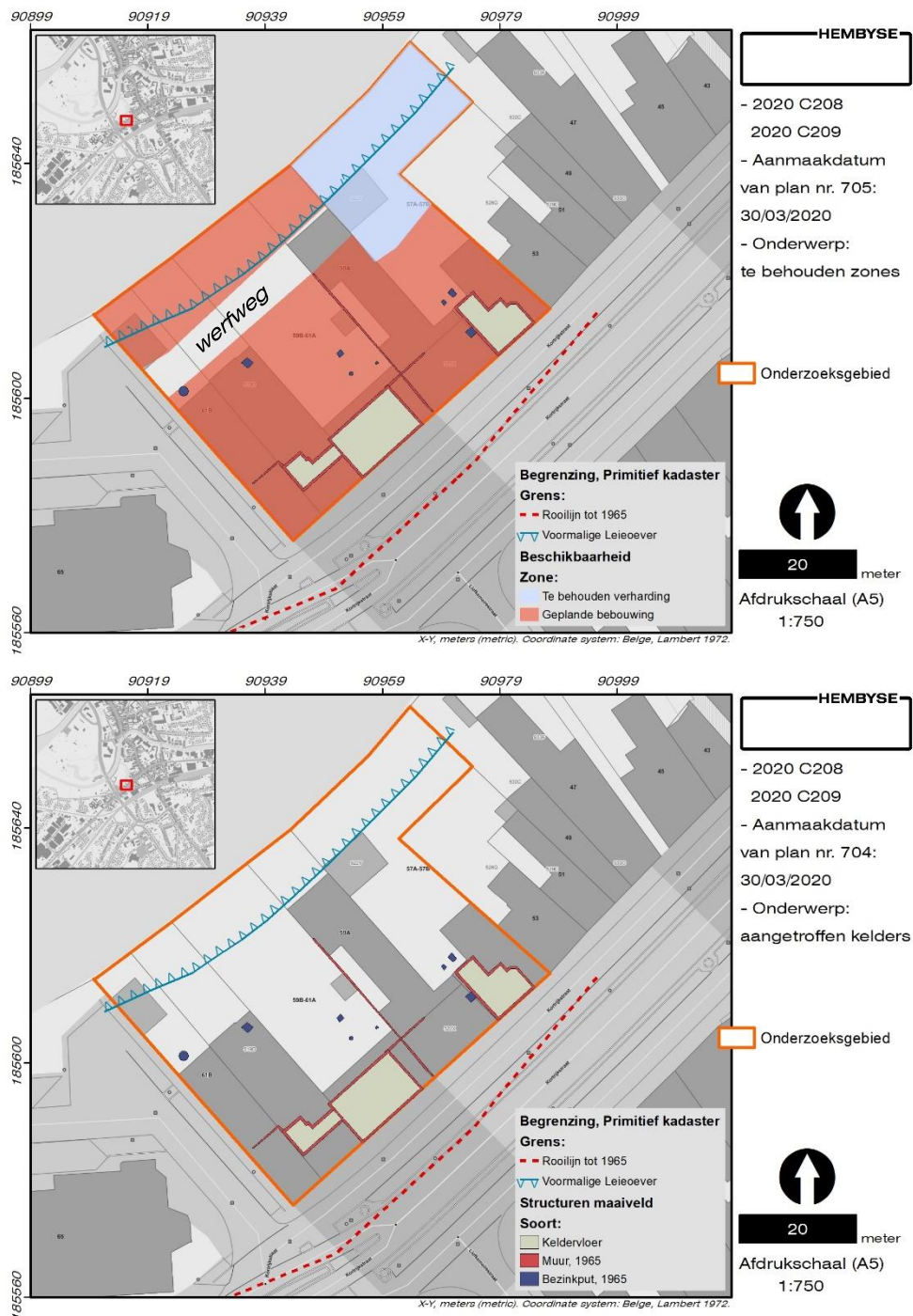

Figuur 10. De kelder van huisnummer 57, voor en na de sloopwerken.

Wat betreft de impact op het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek) en de waardering van de site kan men stellen dat het zinvol was geweest om in die fase ter plaatse te gaan en/of een plan van de kelders te bekomen. Dergelijke informatie is essentieel voor een correcte synthese en waardering van het archeologisch kennispotentieel van de site en het opmaken van een correct programma van maatregelen.

5.3.2 Staat bij aanvang van de prospectie

De sloop was afgerond op 24 maart 2020, waardoor op 25 maart 2020 de archeologische prospectie kon worden aangevat. Het terrein was volledig vrijgemaakt, met uitzondering van een zone met een te behouden verharding in het noordoostelijke deel van het terrein. Bij het terugkoppelen naar de geplande werken in de archeologienota bleek dit correct, desondanks was hierin een proefsleuf opgetekend. Deze proefsleuf kon niet worden uitgevoerd, omwille van de te behouden bestaande verharding.

Figuur 11. Beschikbaarheid van het terrein en grondplan van de kelders. Onder: panoramisch zicht vanuit de oostelijke hoek van het terrein.

Vanuit de toegangsweg van de Sint-Martinuskerk was een werfweg met puin aangelegd, deze kon indien uit archeologisch standpunt noodzakelijk opgebroken worden, maar gezien de aangetroffen sporen en structuren bleek dit niet noodzakelijk te zijn. Op deze manier kon gestart worden met het landschappelijk bodemonderzoek, dat omwille van de staat van het terrein is uitgevoerd met een methode van landschappelijke boringen vanuit landschappelijke profielputten (cf. infra). Dit wordt in onderstaande hoofdstukken besproken.

5.4 Landschappelijk bodemonderzoek

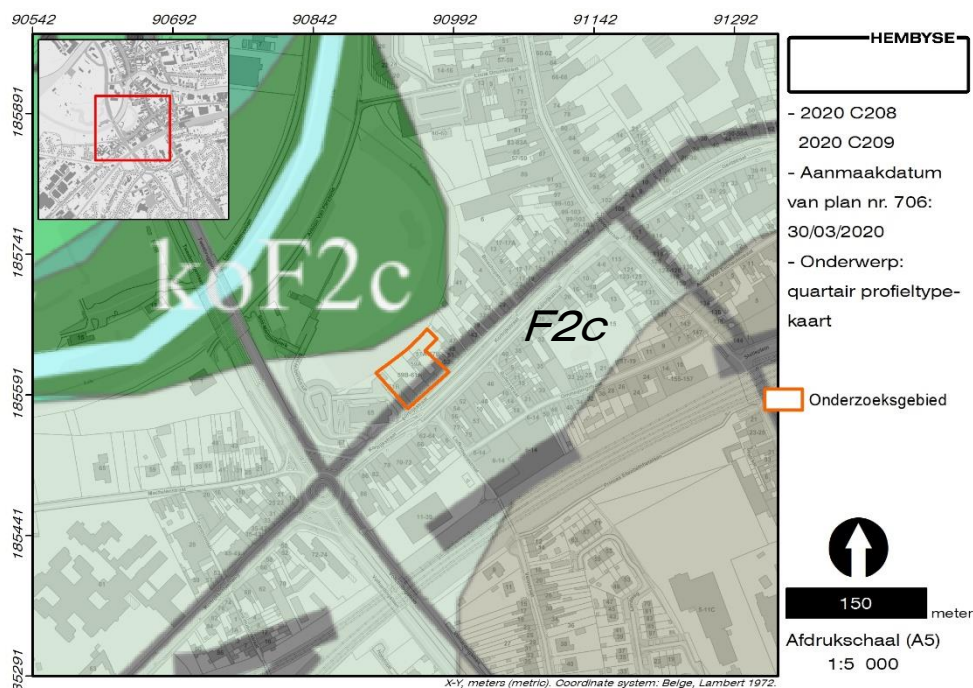
5.4.1 Hernemen van de aardkundige data

In het bureauonderzoek was een groot deel van de publiek beschikbare aardkundige data onderzocht, maar twee bronnen met mogelijk duidelijke aanwijzingen voor de aardkundige situering van het gebied zijn niet onderzocht. Deze zijn door Hembyse Archeologie aanvullend bekeken voorafgaand aan de toewijzing van de opdracht.

5.4.1.1 Quartair profieltypekaart

Een eerste belangrijke bron is de quartair profieltypekaart, die een zeer nuttige aanvulling is op de quartair geologische kaart.

Op de quartair profieltypekaart bevindt het onderzoeksgebied zich binnen het gekarteerde profieltype F2c.

Figuur 12. Situering van het onderzoeksgebied op de samengestelde quartair geologische profieltypekaart (1/50.000).

Dit profieltype valt uiteen in een profiel bestaande uit drie sedimenten. Het bovenste is een middelmatig fijn zandig complex met laminae van fijn zand. Dit complex bevindt zich op een grindvloer en rust tevens op een meer lemig glauconiethoudend complex van middelmatig fijn zand. De onderste sedimenten zijn middelmatig tot middelmatig grof zand dat zwak glauconiethoudend is en grindelementen en schelpen in de bijmenging vertoont. Het gaat in totaal om een pakket van 25 meter quartaire sedimenten, die in een fluvioperiglaciaal milieu zijn afgezet, dit tijdens het

Weichseliaan. Het gaat dus om sedimenten in een verwilderd rivierensysteem uit de laatste ijstijd, zonder enige aanwijzingen voor niveo-fluviale of andere deklagen.

Met andere woorden: er is binnen het onderzoeksgebied sprake van een Weichseliaan periglaciaal fluviatiel zandig sediment, wat waarschijnlijk in een zich stabiliserend verwilderd rivierensysteem is afgezet (in de zomermaanden), waarop geen Holocene klei pakket of een veenpakket is gevormd of bewaard.

Samenvattend kan dus gesteld worden dat de gegevens van de quartair geologische profieltypekaart overeen komen met deze van de quartair geologische kaart, maar deze wel wat scherp stellen. **Het raadplegen en het correct interpreteren van de samengestelde quartair geologische profieltypekaart is echter wel noodzakelijk voor een goede inschatting van de sedimentologie van het onderzoeksgebied !** De kaart met een grotere schaal toont immers aan dat er geen kans is op de aanwezigheid van een Holocene afzettingen die de oudere Pleistocene niveaus afdekken binnen het huidige onderzoeksgebied.

Hiermee kan de eerste onderzoeksvraag van dit hoofdstuk reeds worden beantwoord:

1. **Welke sedimenten bevinden er zich binnen het onderzoeksgebied en hoe zijn deze tot stand gekomen ? Welke impact hebben deze op het potentieel op archeologische sites ?**

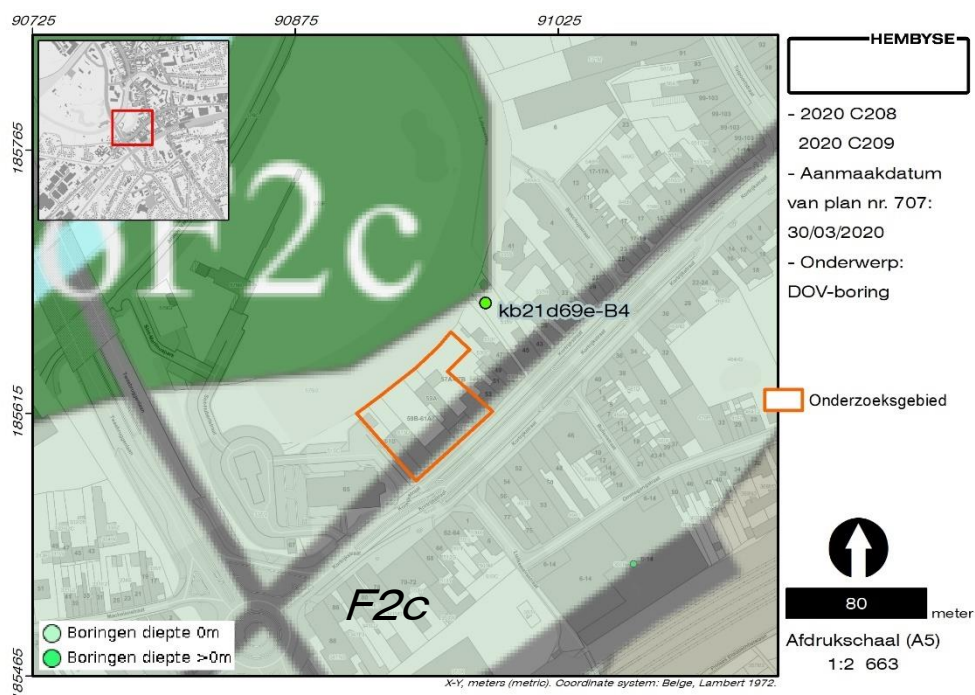
Er is sprake van tertiaire sedimenten (continentaal Eemiaan) op een diepte van meer dan 25 meter onder het huidige maaiveld, sedimenten die afgedekt worden door laat-Pleistocene fluviatiele sedimenten, bestaande uit zand en lemig zand. Er is, op basis van de aardkundige data, geen kans op de aanwezigheid van een Holocene veenpakket.

- Wat betreft de kans op paleo-bodems uit het Pleistoceen, waarin archeologische sites uit het Paleolithicum bewaard kunnen zijn, kan op basis van de aardkundige data besloten worden dat deze niet binnen het onderzoeksgebied voorkomen. Deze sites komen (op basis van de huidige archeologische kennis) niet voor binnen verwilderde rivierensystemen. In dergelijke omstandigheden is enkel bewoning mogelijk op hoger gelegen plaatsen in het landschap, zoals stuifduinen, stuwwallen (in Nederland), tertiaire heuvels (zoals de Blandijnberg), uitstekende dekzandruggen, enzovoort, dit ten tijde van warmere periodes (de zogenaamde interstadialen).
- Voor jongere steentijdsites (Mesolithicum) zijn de bewaringsomstandigheden even ongunstig: er is geen sprake van afdekkende Holocene kleipakketten of veenpakketten op het laat-Pleistoceen zand.

5.4.1.2 Referentieboringen (DOV)

Ook de reeds uitgevoerde en gekarteerde boringen zijn in de archeologienota niet geraadpleegd, ook al kunnen deze een beeld geven van de bestaande of nabij het onderzoeksgebied onderzochte sedimenten.

De referentieboringen geven soms een unieke kijk op de sedimentologie van een bepaald onderzoeksgebied en vooral op de reeds bestaande verstoringen in een (verstedelijkt) gebied, aangezien de boringen en sonderingen in veel gevallen gezet zijn omwille van het becijferen van draagkracht van de ondergrond. Direct ten noorden van het onderzoeksgebied is één boring gekarteerd. Het gaat om een boring uit 1991 die de gegevens uit de quartair profieltypekaart bevestigen.

Figuur 13. Situering van de DOV-boringen rondom het onderzoeksgebied op de samengestelde quartair geologische profieltypekaart (1/50.000).

Er is sprake van een pakket alluvium uit het Holoceen, dat bestaat uit geremanieerd materiaal uit het Weichseliaan, met rolkeien in de bijmenging. In mensentaal kan men stellen dat er 24 meter Leieslib aanwezig is, bovenop het tertiair materiaal (klei).

Met andere woorden: uit de volledige dataset van de aardkundige data, dus inclusief de gedetailleerde beschrijvingen uit de quartair profieltypekaart, aangevuld met de gegevens uit de DOV, kan worden besloten dat er geen kans was op het aantreffen van paleo-bodems binnen het huidige onderzoeksgebied. De noodzaak tot het uitvoeren van een landschappelijk bodemonderzoek kon dus ook in twijfel worden getrokken.

Desalniettemin is het programma van maatregelen conform de in akte genomen archeologienota uitgevoerd.

5.4.2 Landschappelijke boringen

Het landschappelijk bodemonderzoek werd uitgevoerd op 25 maart 2020 door Hembyse Archeologie bv. Het veldteam bestond uit Hadewijch Pieters, erkend archeoloog en veldwerkleider; en Bart De Smaele, erkend archeoloog en assistent-aardkundige met ervaring in landschappelijk bodemonderzoek. Het bodemonderzoek werd uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk (versie 4.0), §7.3.

Er werd omwille van de aanwezigheid van puinlagen en dergelijke meer gekozen voor een methodiek die met succes is toegepast in het archeologisch onderzoek Brugge-Vaartdijkstraat⁴ (stedelijke omgeving) in 2019 en in Zwevegem-Stedestraat (landelijke omgeving) in 2019⁵. In eerste instantie werd machinaal een profielput aangelegd, dit stelt in staat om:

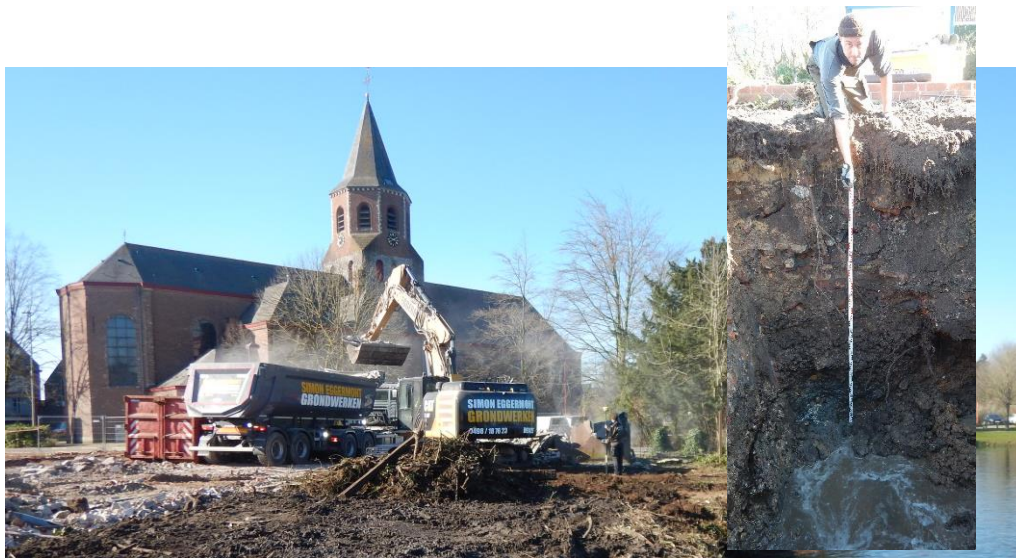
1. Verhardingen/puinlagen/recente troep te doorsnijden en de onderliggende sedimenten te bereiken.
2. Een bodemprofiel aan te leggen, dat meer “leesbaarheid” biedt over bodemvorming dan een boring.
3. Een werkbaar sediment bereiken van waaruit geboord kan worden.

Vanuit de landschappelijke profielput werd manueel geboord. Er werd in eerste instantie betracht te boren met een gutsboor (5 cm), dit tot wanneer het sediment te compact werd. Van daaruit werd middels een edelmanboor (7 cm) verder geboord, in dit geval tot wanneer het grondwater het sediment uit de boorkop spoelde.

De sedimenten werden in stratigrafische volgorde uitgelegd op een kunststof *liner*. Het verslag (nota van het vooronderzoek) werd opgemaakt door Hadewijch Pieters en Bart De Smaele en dit conform de Code van Goede Praktijk (versie 4.0), §12.5.4. Voor een overzicht van de boorlijsten en de boorprofielen wordt verwezen naar de bijlagen. In het Programma van Maatregelen in de bekrachtigde archeologienota was een boordiepte onder het maaiveld van 2 meter aan de Leieoever en 3 meter in de rest van het onderzoeksgebied opgegeven. Er werd derhalve geboord tot de aanwezigheid van grondwater dit onmogelijk maakte. Dit bleek echter ruim voldoende om een zicht te krijgen op de eventuele laat-Pleistocene en Holocene bodemvorming.

⁴ De Smaele e.a., 2019a.

⁵ De Smaele e.a., 2019b.

Figuur 14. Sfeerbeeld tijdens het bodemonderzoek: uitzetten van boorlocaties langs de Leieoever en het peilen van de diepte van de aangevulde Leieoever.

Alle profielputten en boringen werden in het veld beschreven: de data werden geregistreerd in een boorlijst en alle boorprofielen werden digitaal gefotografeerd. Er werd uitsluitend digitaal gefotografeerd (zie bijlage voor de inventaris van de foto's en ook alle foto's van het onderzoek), de ruwe data (putten en boringen in X, Y en Z) werden opgenomen met een GPS-systeem Geomax Zenith 35. Alle ruwe data werden in de GIS-omgeving van ArcGIS 10 verwerkt.

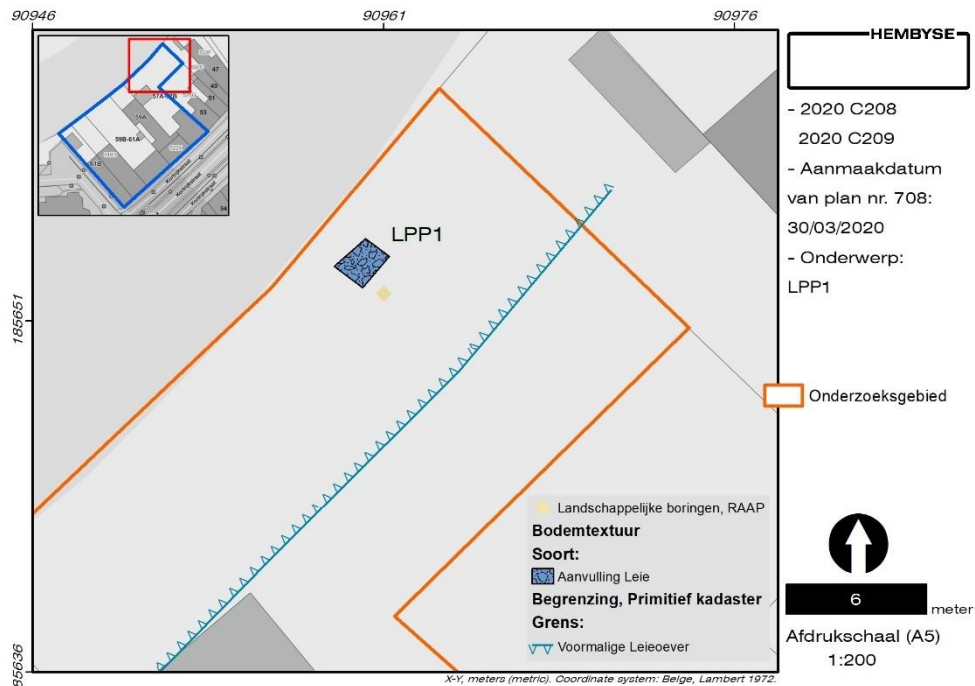
27

Bij het uitzetten van de boorlocaties bleek dat twee van de locaties zich binnen een bestaande kelder bevonden. Gezien de verstoringdiepte van deze kelders werd beslist om deze niet prioritair te behandelen en deze uit te voeren wanneer in de rest van het onderzoeksgebied paleo-horizonten zouden worden aangetroffen. Drie boorlocaties bevonden zich langs de Leieoever en dus ook binnen de zone waar het historisch kaartenmateriaal had aangetoond dat deze oever verlegd en dus aangevuld was.

Er werd aldus besloten de landschappelijke boringen uit te voeren waar mogelijk (indien geen puin aanwezig) en op basis van de aangetroffen bodems, sporen en structuren het verdere verloop van het archeologisch traject te bepalen. Voor de gedetailleerde boorkolommen wordt verwezen naar de bijlage van dit dossier, deze verwerkte data zijn immers niet compatibel met een leesbaar formaat in deze tekst.

5.4.2.1 Landschappelijke profielput 1

Profielput 1 werd aangelegd in de meest noordelijke hoek van het terrein, op de grens met de te behouden verharding. In deze zone bleek een soort lage dijk aanwezig te zijn, volledig begroeid met bramen en klimop.

28

(geen boring)

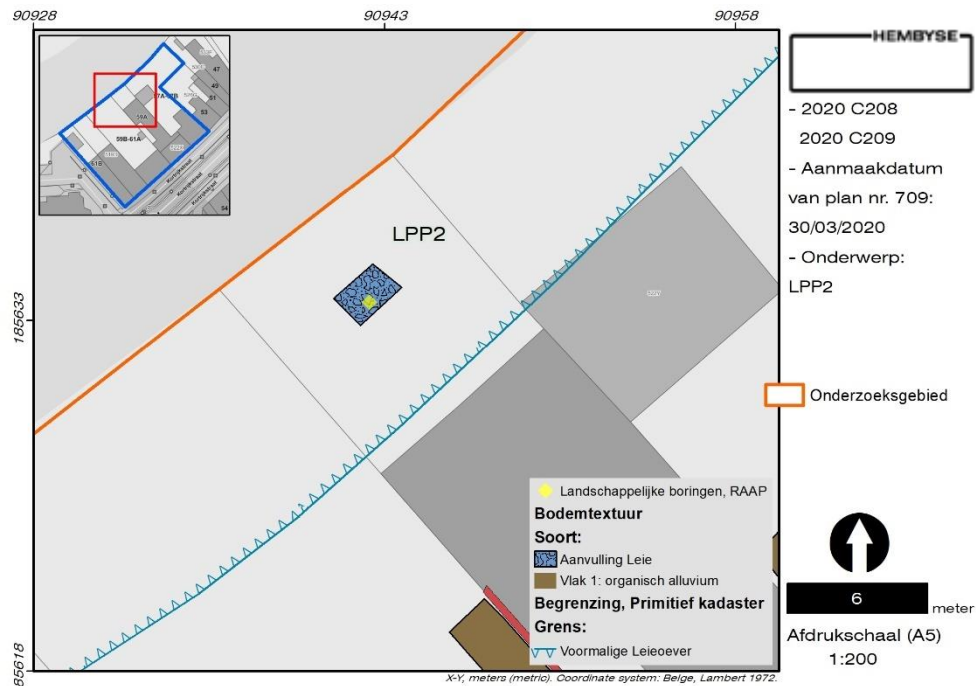
Figuur 15. Profielput 1 in het grondplan, met zicht op profiel 1.

Deze “dijk” bleek te bestaan uit recent aangevulde grond, die een donkergrijs kleilig zand afdekte. Dit sediment lag op zijn beurt boven een dik puinpakket, bestaande uit baksteen, dakpannen en betonnen straatdallen. Het water van de Leie (dat hoger

stond dan de diepte van de put, nvdr.) sijpelde los door het puinpakket heen, waardoor het verder verdiepen niet alleen weinig zinvol was, maar ook onveilig. Bovendien was boren in deze puinlaag weinig zinvol, maar ook onmogelijk.

5.4.2.2 Landschappelijke profielput 2

Profielput 2 werd aangelegd in een voormalige tuinzone (waarin later nog twee proefsleuven zouden worden aangelegd, cf. infra) en bleek grotendeels dezelfde stratigrafische opbouw te vertonen als landschappelijke profielput 1.

30

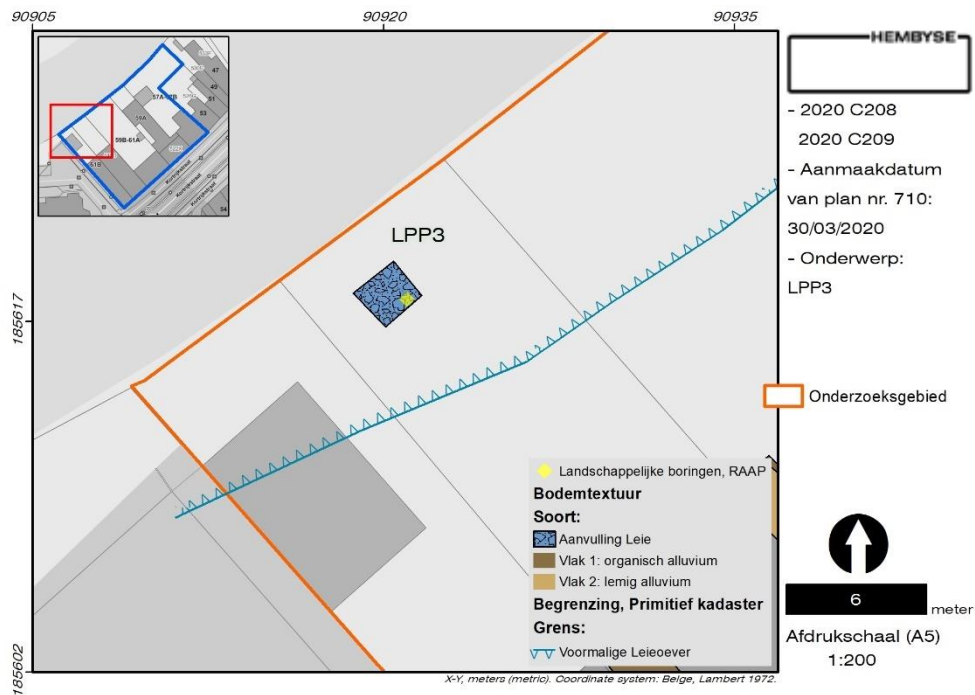
(geen boring)

Figuur 16. Profielput 2 in het grondplan, met zicht op profiel 2.

In deze profielput was sprake van een puinpakket dat tot in het alluviaal materiaal reikte. Dit alluviaal materiaal bevond zich op een diepte van circa 2,5 meter onder het maaiveld. Dit alluviaal materiaal bestond uit blauwgrijze zandige klei, vrij goed herkenbaar als een rivierafzetting.

5.4.2.3 Landschappelijke profielput 3

Profielput 3 werd aangelegd in de meest westelijke hoek van het terrein en hier bleek de puinrijke aanvulling niet zo dik te zijn als in profielputten 1 en 2. Er was sprake van circa 1 tot 1,5 meter puin, bovenop een puinrijk alluvium. Dieper (2,5 tot 3 meter onder maaiveld) bleek dit over te gaan tot een blauwgrijs alluvium zonder duidelijke bijmenging.

(geen boring)

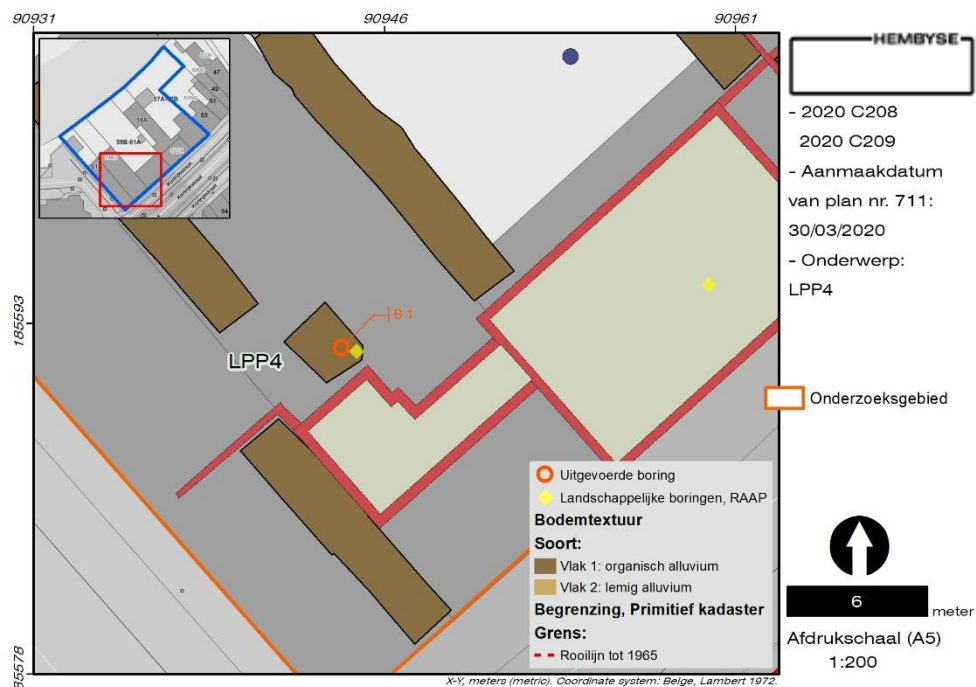
Figuur 17. Profielput 3 in het grondplan, met zicht op profiel 3.

Uit de landschappelijke profielputten 1 tot en met 3 kon dus worden afgeleid dat de huidige Leieoever bestond uit recente aanvullingen met puin, wat eigenlijk een

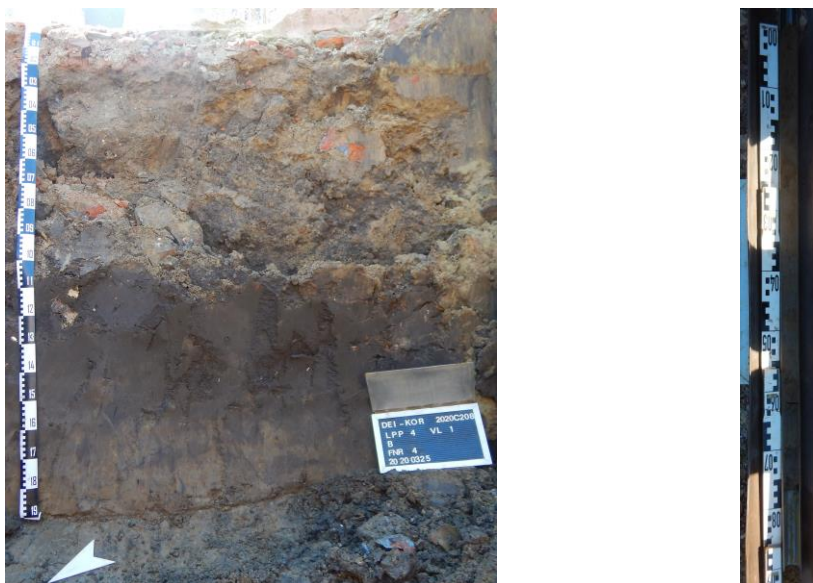
bevestiging was van het feit dat de oever in noordwestelijke richting is verlegd, na de afbraakwerken van 1965. Dit bevestigt dan ook de situering van de Leieoever zoals deze gekarteerd is op het kaartenmateriaal van Popp en het Primitief Kadaster. Indirect bevestigt dit ook de verschoven rooilijn aan de Kortrijkstraat.

5.4.2.4 Landschappelijke profielput 4

Profielput 4 werd aangelegd in de zuidoostelijke hoek van het terrein, naast een bestaande kelder. Omwille van deze kelder werd afgeweken van de positionering van het boorpunt.

33

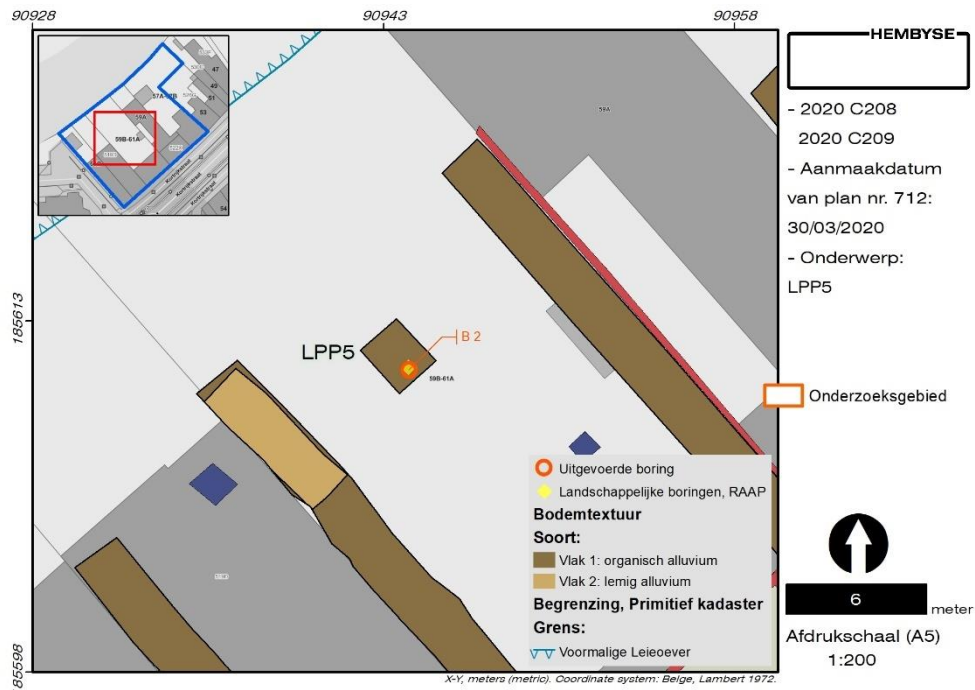

Figuur 18. Boring 4 in het grondplan, met zicht op profiel 4 en de boorkolom van landschappelijke boring 1.

In de profielput bleek sprake te zijn van een puinpakket, dat een organisch lemig zand (Ab) afdekte. Dit materiaal was zeer slap en zeer vochtig en wat kleur, textuur, samendrukbaarheid en geur deed het denken aan een organische grachtvulling. Dit materiaal kan echter geïnterpreteerd worden als een zeer organisch quartair lemig zand, verbruind door een organische aanrijking. Tussen deze zeer organische, verbruinde horizont was een vlekkerige verweringshorizont B aanwezig. Het bleek louter een mechanische verwerking door planten en dieren te zijn. Het onderliggende quartair sediment was relatief slap en bestond uit een beigebruin lemig zand. In de boor (guts) bleek er sprake van een pakket van minimaal 1 meter dik lemig zand zonder profielontwikkeling.

5.4.2.5 Landschappelijke profielput 5

Profielput 5 werd centraal in het onderzoeksgebied aangelegd, te situeren in een voormalig tuingedeelte.

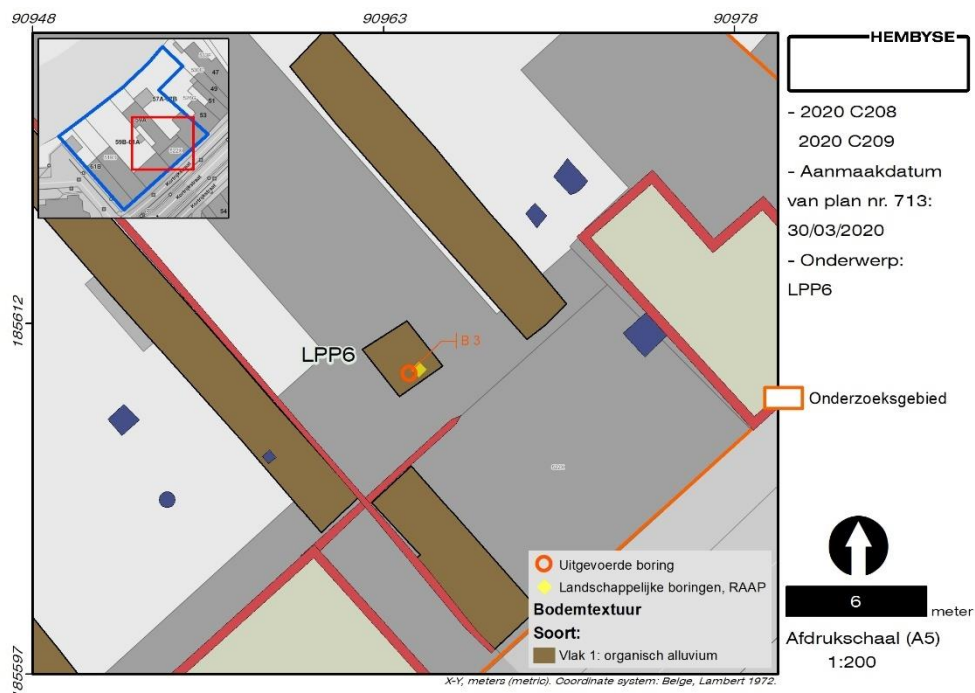
Figuur 19. Boring 2 in het grondplan, met zicht op profiel 5 en de boorkolom van landschappelijke boring 2.

Dit uitte zich in de opbouw van het profiel, er was namelijk een zeer organisch pakket kleig zand aanwezig, met puin en boomwortels in de bijmenging. Het leek eerder te gaan om een organische aanvulling, die een ouder organisch zand afdekte. Dit materiaal was identiek aan wat in profielput 4 was aangetroffen, namelijk bruin lemig fluviatiel zand zonder profielontwikkeling. De overgang naar het

onderliggend quartair sediment geschiedde met nauwelijks enige bodemvorming, uitgezonderd de sporadische mollengang. Het quartair sediment was een beige-grijs lemig zand zonder profielontwikkeling. Er was sprake van een plaatselijke reductie of verrotting rondom boomwortels. In het boorprofiel zette dit materiaal zich nog 1,2 meter dieper door, zonder profielontwikkeling.

5.4.2.6 Landschappelijke profielput 6

Profielput 6 werd iets meer oostelijk aangelegd en bevond zich in een voordien bebouwde zone.

36

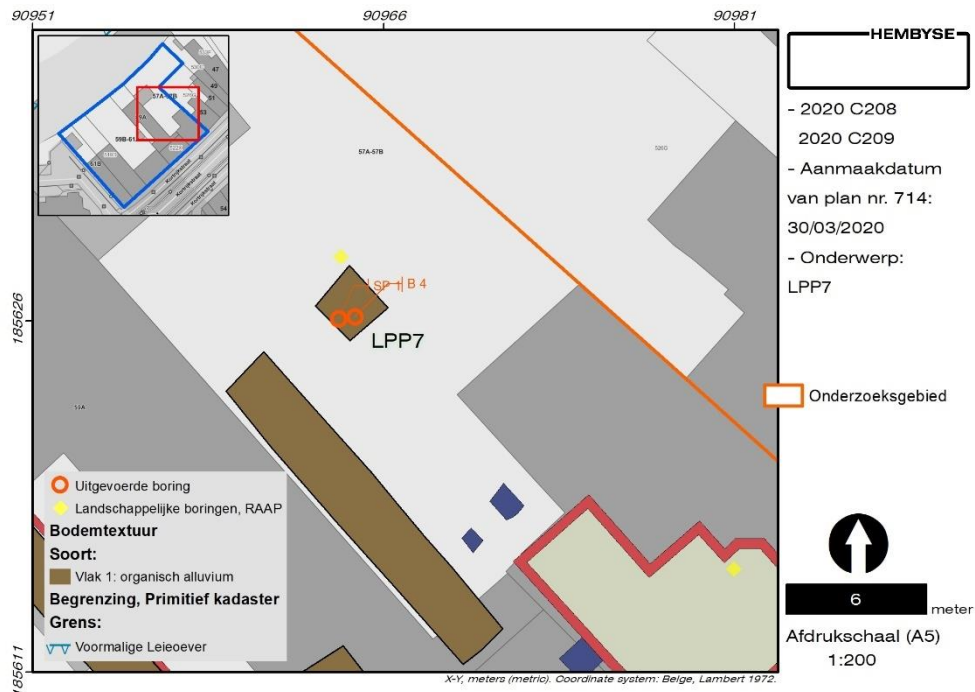

Figuur 20. Boring 3 in het grondplan, met zicht op profiel 6 en de boorkolom van landschappelijke boring 3.

Er is sprake van een zandige aanvulling op een puinlaag, dit is het signaal van een afbraak, gevolgd door een zandbed voor een bevloering. In de puinlaag is een gemetselde afvoer zichtbaar, bestaande uit paarsrode bakstenen met een zeer harde kalkmortel. Deze doorsnijdt een pakket bruin organisch lemig zand zonder profielontwikkeling, die op zijn beurt een beige lemig fluviatiel zand afdekt, tevens zonder profielontwikkeling. Tussen deze beide sedimenten is nauwelijks tot geen bodemvorming opgetreden. In de boring zet dit sediment zich verder tot minstens 80 centimeter dieper. Het inspoelende grondwater belemmerde het dieper boren.

5.4.2.7 Landschappelijke profielput 7

Profielput 7 werd aangelegd in het noordoostelijke deel van het terrein, op de rand van de te behouden verharding. De boring en de profielput zijn iets zuidelijker gezet.

Figuur 21. Boring 1 in het grondplan, met vlnr. zicht op profiel 7, de boorkolom van spoor 1, landschappelijke boring 4 en het alluvium onder spoor 1.

In deze profielput bleek al snel een recente verstoring en dito aanvulling aanwezig te zijn, die een zeer organische aanvulling van een kuil of greppel afdekte. Deze uitgraving en bijbehorende vulling is geregistreerd als spoor 1. In eerste instantie leek het om een greppel te gaan, maar bij het plaatsen van een boring ten zuiden van dit grondspoor bleek dat er een aanvulling of nazak aanwezig was, die in de

kleine profielput de indruk van een greppel wekte. In de proefsleuf ten westen hiervan (werkput 8) werd dit ruimtelijk veel duidelijker. Spoor 1 bleek te bestaan uit een zwarte organische vulling met baksteenfragmenten in de bijmenging en een erg sterke mazoutgeur. Vanuit het vlak van de aanlegde profielput doorsneed spoor 1 de quartaire sedimenten over een diepte van minstens 80 centimeter (op 80 centimeter werd een harde laag geraakt, zie verder). Gezien de oppervlakte van dit spoor (zie werkput 8) kan dit als een zeer ingrijpende verstoring in het noordoostelijke deel van het onderzoeksgebied worden beschouwd. Dit spoor werd mechanisch verdiept tot de bodem bereikt was, er was sprake van een blauwgrijs kleilig alluvium op 1,6-1,7 meter onder het maaiveld, wat kan doen besluiten dat spoor 1 minstens tot deze diepte reikte.

5.4.3 Gevolgen voor de archeologische stratigrafie

Uit de landschappelijke profielputten en de landschappelijke boringen zijn twee elementen naar voren gekomen die een duidelijk inzicht bieden in de archeologische stratigrafie van de site.

Tijdens het Laat-Weichseliaan en het Holoceen is er sprake van een fluviatiel milieu, waarin zandige sedimenten zijn afgezet, geremanieerd en opnieuw afgezet. Als er in het Holoceen al sprake zou zijn geweest van een stabiele situatie en een bodem- of veenvorming, dan is deze binnen het onderzoeksgebied in het geheel niet bewaard en zijn er ook empirisch geen sporen van waar te nemen. Gedurende het einde van de laatste ijstijd en doorheen het Holoceen is er sprake van een continue sedimentatie in een fluviatiel milieu. Met andere woorden: het gebied is van een periglaciaal milieu geëvolueerd naar een rivierdepressie. Wat betreft Paleolithische en Mesolithische sites is het verdict dus duidelijk: de kans dat deze binnen het onderzoeksgebied aanwezig zijn is tot nader order zo goed als onbestaand. Het onderzoeksgebied zal lange tijd een ontoegankelijk terrein geweest zijn, het is dan ook opvallend dat de Sint-Martinuskerk reeds in de 12^e eeuw in deze moerassige bocht van de Leie zou zijn gebouwd. De gronden, die zich op de natte rechteroever van de Leie bevonden, waren in 1147 aan de kerkelijke machten geschonken. De loop van de Leie kan zijn verschoven gedurende de eeuwen, maar gezien het relatief stabiele Holocene sedimentatiemilieu is dit mogelijk marginaal. Tijdens het Holoceen is er dus wel sprake van een gestabiliseerde bodem. Deze is, met alle beperkingen daarvan indachtig, wel afleesbaar op het historisch kaartenmateriaal. Er moet dus wel een stabiele bodem aanwezig geweest zijn, misschien een grasland, misschien bos, of akkerland, of een opeenvolging van voorgaande.

Hoe dan ook wijzen de profielputten en landschappelijke boringen op een situatie waarbij er sprake is van een zeer natte oever, waarbij nauwelijks sprake is van een bodemprofielontwikkeling. Er is sprake van een verbruining van de bodem dicht naar de Leie, wat kan worden verbonden aan de zeer natte (Holocene) omstandigheden van de bodem. Het grondwater bevond zich tijdens het onderzoek in deze verbruinde bodem, met andere woorden onder de puinrijke aanvullingen. In

theorie kunnen grondsporen (bijvoorbeeld uit de Middeleeuwen) zich in het quartair sediment (al dan niet verbruind) manifesteren. Ook muurwerk kan zich in en door deze horizonten manifesteren.

Door de verschillende bouw- en afbraakfasen was een groot deel van het terrein uitgegraven en aangevuld met puin. Niet in het minste een brede strook aan de westelijke zijde van het onderzoeksgebied, waar een deel van de Leie is gedempt, dit na 1965. Aan de straatzijde is ook de rooilijn opgeschoven, door de aanwezigheid van kelders is de bodemkundige en archeologische stratigrafie hier zwaar verstoord.

5.5 Tussentijds besluit

De gekarteerde sedimenten en bodems binnen het projectgebied duiden op een aardkundige situatie waarbij het gebied aan het einde van het Pleistoceen en tijdens het Holoceen bestond uit een alluviaal gebied, waarbij zandige en kleiige sedimenten zijn afgezet.

Het onderzoeksgebied is gekarteerd als een bebouwd gebied en uit de omliggende gekarteerde bodemkundige eenheden en de samengestelde quartair profieltypekaart bleek geen enkele kans op de aanwezigheid van een Pleistocene of Holocene paleo-bodem.

In het landschappelijk bodemonderzoek, dat op basis van de data uit de archeologienota noodzakelijk werd geacht, bleek dat het terrein bestond uit een deel aangevulde Leie en drie omvangrijke kelders. Het tussenliggende deel van het terrein bleek te bestaan uit puinpakketten, waaronder de Holocene bodem bestond uit een organisch pakket quartair zand op een alluviaal pakket quartair lemig zand. In deze sedimenten was relatief weinig bodemvorming opgetreden.

Algemeen kan worden besloten dat:

- Er geen aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van afgedekte paleo-horizonten binnen het onderzoeksgebied: de antropogene horizonten snijden immers rechtstreeks door de Pleistocene en Holocene sedimenten. Er zijn geen aanwijzingen voor bewaarde Holocene of Pleistocene afdekkende pakketten, ergo er zijn geen aardkundige aanwijzingen voor de aanwezigheid van steentijdartefactensites (Pleistoceen en/of Holoceen).
- Er sprake is van een aanzienlijke antropogene impact op de bodemopbouw binnen het volledige projectgebied.

6 Archeologische situering - proefsleuvenonderzoek

6.1 Aanleiding en omstandigheden van het onderzoek

In de bekrachtigde archeologienota werd in het programma van maatregelen een uitgestelde prospectie met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven geadviseerd. De bureaustudie had immers aanwijzingen geboden dat er een kans bestond op het aantreffen van archeologische sporen en structuren die in verband gebracht kunnen worden met het ontstaan en de ontwikkeling van Petegem en Deinze.

De prospectie met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven werd uitgevoerd op 25 en 26 maart 2020 (projectcode 2020C209).

6.1.1 Personele en logistieke inzet - actoren

Zie CGP, versie 4.0, Hoofdstuk 4.2, 4.3 en 4.4.

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd door Hembyse bvba (OE/ERK/Archeoloog/2017/00193), als rechtspersoon erkend archeoloog. De veldwerkleider voor het onderzoek was Bart De Smaele (erkend archeoloog, assistent-bodemkundige), met Hadewijch Pieters als assistent-archeoloog (en assistent-bodemkundige).

Alle geloofsbriefen zijn middels CV aantoonbaar.

Figuur 22. Sfeerbeelden tijdens het aanleggen van de proefsleuven.

De grondwerken werden uitgevoerd door Grondwerken Eggermont uit Deinze, er werd gebruik gemaakt van een 25-tons graafmachine op rupsen, voorzien van een dieplepelbak van 2 meter breed. Na afloop van de prospectie werden de proefsleuven omwille van stabiliteit onmiddellijk terug aangevuld.

6.1.2 Terreinomstandigheden

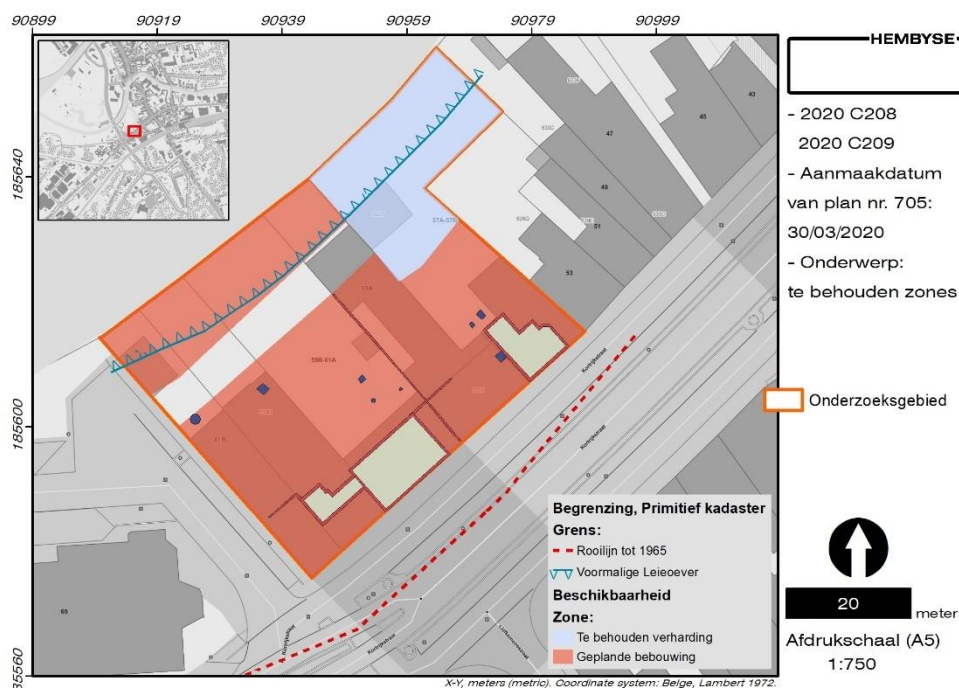
Het onderzoek zelf kon in goede omstandigheden worden uitgevoerd. Het terrein was beschikbaar voor de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek (cf. infra).

De klimatologische omstandigheden voor de uitvoering van een proefsleuvenonderzoek waren goed, met echter periodes van felle zon en contrasterende lichtintensiteit. Het nemen van foto's diende dus een aantal keren te gebeuren onder schaduwwerking (door middel van een vissersparaplu). Er was geen sprake van regenval. Door de hoge grondwaterstand was het noodzakelijk om de foto's van de vlakken snel te nemen na de aanleg ervan, er was immers sprake van opwellend water en inkalvende wanden, de bodem was immers uitermate slap en dus instabiel. Gezien de lage sporendensiteit was dit voor een ervaren veldwerkteam echter goed werkbaar.

Een goede waarneming van de bodem was steeds mogelijk of werd gegarandeerd.

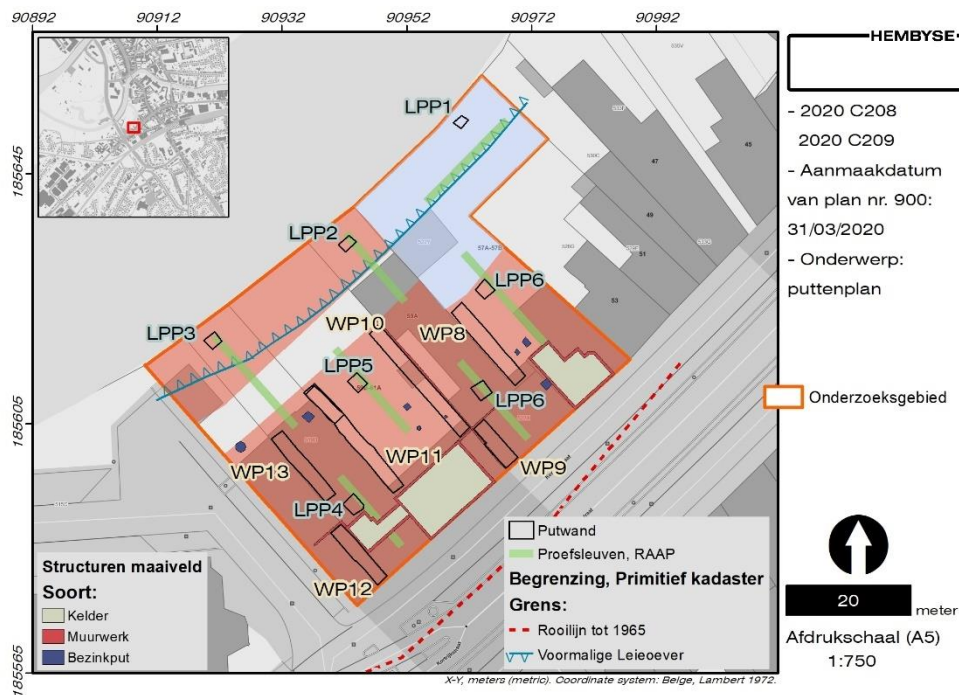
6.1.3 Theorie versus praktijk: uitgevoerde proefsleuven

Het onderzoeksgebied was na de sloop van de bestaande gebouwen volledig vrij van obstakels (zie ook vorige hoofdstukken), met uitzondering van een zone met te behouden verharding en een werfweg.

Figuur 23. Beschikbaarheid van het onderzoeksgebied.

De werfweg kon -indien de aard van de archeologische sporen en structuren dit noodzakelijk maakte- plaatselijk wel worden uitgebroken. Na de aanleg van 7 landschappelijke profielputten werden aanvullend zes proefsleuven aangelegd.

Figuur 24. Overzichtsplan van de aangelegde werkputten.

In de zone langs de Leieoevers, waar in de landschappelijke profielputten was vastgesteld dat hier een recente demping met puin aanwezig was, werd door de veldwerkleider geoordeeld dat het aanleggen van proefsleuven in deze zone weinig zin had. Vanuit logistiek oogpunt was het opbreken van de werfweg ook weinig zinvol. Het aanleggen van sleuven doorgeen de bestaande kelders had evenmin zin, vooral ook omdat dit een potentieel stabiliteitsrisico inhield. De situering van de proefsleuven zoals voorzien door de collega's van RAAP bleek dus niet houdbaar. Er werd aldus voor de volgende situering gekozen:

- Proefsleuf 8 werd gesitueerd tussen een bestaande bezinkput en de te behouden verharding, deze sleuf zou het tevens mogelijk maken om spoor 1 ruimtelijk te vatten.
- Proefsleuf 9 werd aangelegd vanaf de bestaande straatzijde langs een muur, de aanwezigheid van een muur zorgt voor een betere stabiliteit van de putwand in dergelijke slappe bodems.
- Werkput 10 werd op dezelfde manier aan de andere zijde van die muur aangelegd, specifiek omdat in deze zone een tuinzone gekarteerd was. Deze was ook gekend uit landschappelijke profielput 10 en de bewaring van de bodem werd door de veldwerkleider in de tuinzone over het algemeen beter geacht dan onder bestaande gebouwen uit 1965. Vooral in deze tuinzone werd gehoopt op het aantreffen van oudere sporen en structuren.
- Proefsleuf 11 werd op dezelfde manier aan de andere zijde van de tuinzone aangelegd, met als doel deze tuinzone zo breed mogelijk te bereiken.

- Werkput 12 werd naar analogie met werkput 9 vanaf de straatzijde aangelegd, tot tegen een bestaande muur.
- Werkput 13 werd vanaf landschappelijke profielput 4 aangelegd tot tegen de werfweg. Hierin bleek de verstoring van de gebouwen uit 1965 zeer intens te zijn.

Los van deze plaatselijke aanpassingen op het programma van maatregelen in de bekrachtigde archeologienota, is het proefsleuvenonderzoek op een standaard manier uitgevoerd. De proefsleuven zijn in GIS uitgetekend door Hembyse bvba. Alle grondplannen zijn opgemaakt en verwerkt in het cartografisch projectiesysteem Lambert 1972, de basis voor de Belgische topografische kaarten sinds 1972 (tevens conform de CGP). De proefsleuven werden op terrein middels een GPS (type Geomax Zenith 35) uitgezet en met houten piketten gemarkeerd.

De aangelegde archeologische vlakken werden op de aanwezigheid van metalen voorwerpen gecontroleerd middels een analoge metaaldetectie. Dit gebeurde door middel van een Teknetics Alpha 2000, behoudens ijzeren nagels werden geen voorwerpen aangetroffen die weerhouden zijn als een archeologische vondst.

Op deze manier werd het volledige beschikbare terrein binnen het onderzoeksgebied onderzocht. De zone met een te behouden verharding bestond, op basis van de landschappelijke profielputten, voor een groot deel uit gedempte Leie. De rest van het gebied is dekkend onderzocht met profielputten en proefsleuven. Op basis hiervan werd, tevens gezien de lage sporendensiteit en de verstoringen door de recente gebouwen, door de veldwerkleider geoordeeld dat de ruimtelijke spreiding en de dekking van de proefsleuven volstond voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen en voor een definitieve archeologische waardering van het gebied.

Dat wat betreft de proefsleuven in X en Y. In Z werd de werkdiepte (de aanlegdiepte van de archeologische vlakken) bepaald door de veldwerkleider, in samenspraak met een assistent-aardkundige. De diepte van de vlakken ten opzichte van het maaiveld kan worden afgelezen uit de plannen van de opgemeten TAW-waarden (zie bijlage).

Er werd in de proefsleuven niet meer voorzien in de aanleg van putwandprofielen om de bodemopbouw te evalueren, aangezien er reeds 7 landschappelijke profielputten waren aangelegd waarin de bodemopbouw was onderzocht.

6.1.4 Methodiek en afwijkingen op de CGP

Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten worden gemeld en gemotiveerd.

In de bekrachtigde archeologienota voor dit onderzoeksgebied werden geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk voorzien, noch waren substantiële afwijkingen op de CGP noodzakelijk tijdens het veldwerk.

6.2 Assessment van het sporenbestand

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden verschillende grondsporen aangetroffen, die hieronder worden besproken. Alle in de tekst besproken en vermelde archeologische sporen, alsook de archeologische objecten die tijdens het onderzoek werden aangetroffen, kunnen meer gedetailleerd worden teruggevonden in de Inventaris van de Sporen in de bijlage van dit dossier.

Over het algemeen kan worden gesteld dat de sporendensiteit zeer laag was en dat de archeologische sporen zich concentreren aan de straatzijde en in de voormalige tuinzone.

Er is binnen de vastgestelde grondsporen sprake van:

1. Recente bodemverstoringen (Antropoceen)
2. Muurstructuren van archeologische aard (Holoceen)

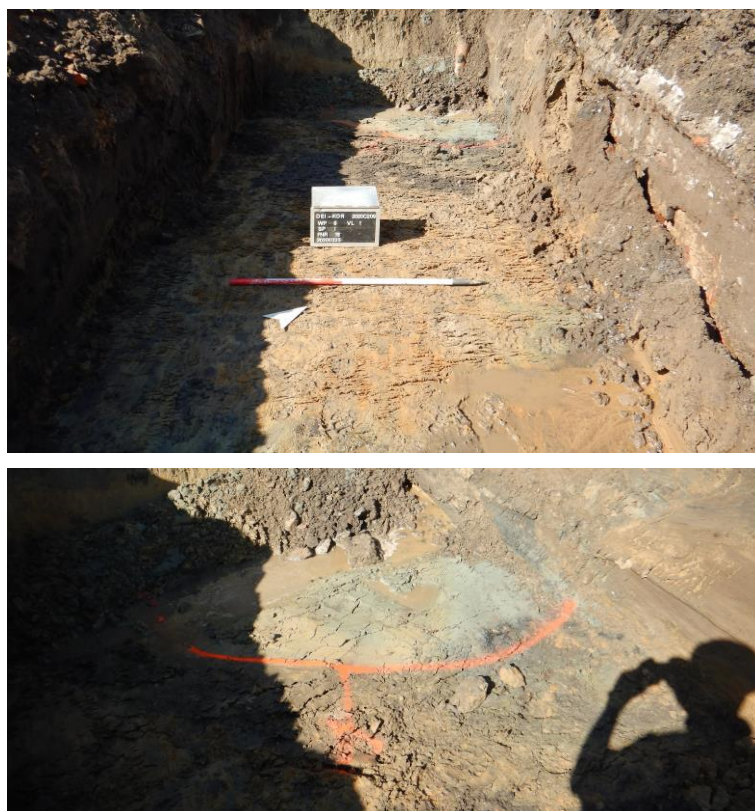
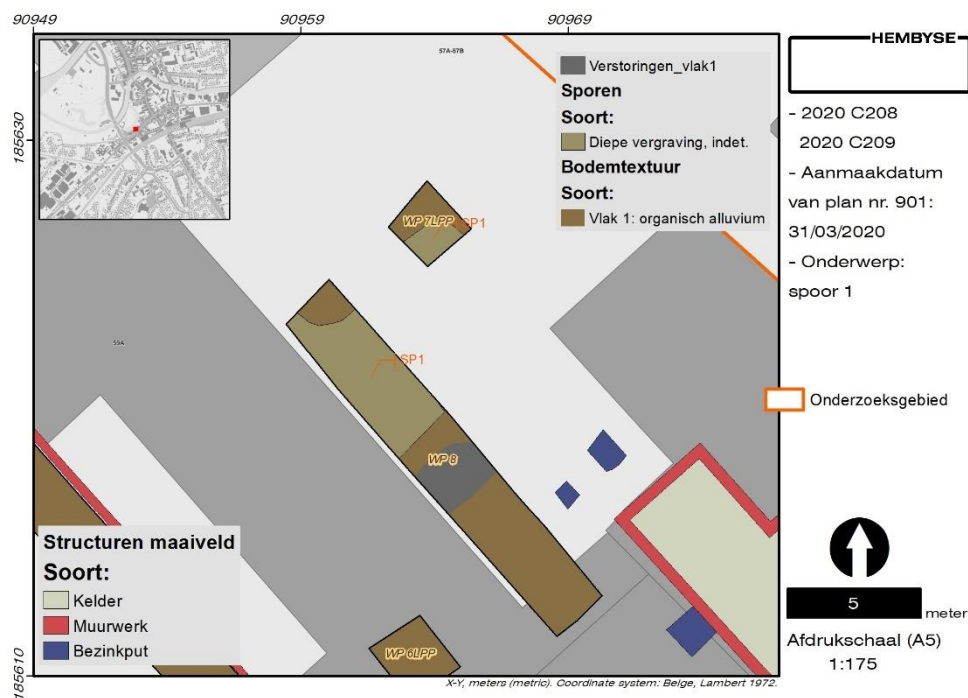
De verschillende soorten aangetroffen grondsporen worden afzonderlijk in onderstaande hoofdstukken besproken.

46

6.2.1 Spoor 1

Reeds in landschappelijke profielput 7 was spoor 1 in het vlak aangetroffen en geregistreerd. Het ging om een ogenschijnlijk lineair grondspoor met een donkergrijze tot zwarte, zeer organische vulling en een nazak of dempingslaag van beige lemig zand. Er werd twee maal in dit spoor geboord, waarbij het bleek te bestaan uit een vrij homogene donkergrijze tot zwarte organische vulling met baksteen in de bijmenging. De boringen gaven aan dat het grondspoor geen greppel was, maar een omvangrijke uitgraving die in zuidelijke en zuidoostelijke richting doorliep. Het machinaal verdiepen van spoor 1 gaf aan dat het een rechte insteek vertoonde en een aanzienlijke diepte onder het maaiveld bereikte. Dit bevestigde het vermoeden van een put, kuil of anderzijds diepe vergraving, zonder eenduidige determinatie.

In werkput 8 kon spoor 1 duidelijk afgelijnd worden. Er was sprake van een tweefasige stratigrafie die reeds in de boringen was herkend, namelijk een zeer homogeen humeus pakket met een penetrante mazoutgeur en een demping en/of nazak met beige lemig zand. De door dit spoor doorsneden C-horizont was een zandig alluvium met duidelijke reductieverschijnselen.

Figuur 25. Spoor 1 in het grondplan en in het vlak.

Dit is in contrast tot de vaststellingen in de landschappelijke profielputten, waar de C-horizont weliswaar zeer nat was, maar weinig tot geen reductie vertoonde. De aanwezigheid van spoor 1 kan dus als een directe oorzaak voor de reductie van de

C-horizont worden beschouwd, zoals vaak ook het geval is met de bodem rond greppels en grachten.

In de vulling van spoor 1 werd geen archeologisch materiaal aangetroffen dat als gidsfossiel kon worden aangewend, in de boring was er sprake van baksteenfragmenten, wat deze niet-gedetermineerde uitgraving ten vroegste in de Middeleeuwen dateert.

Een directe link met de “amidonnerie” kon evenmin worden vastgesteld.

AFWEGING:

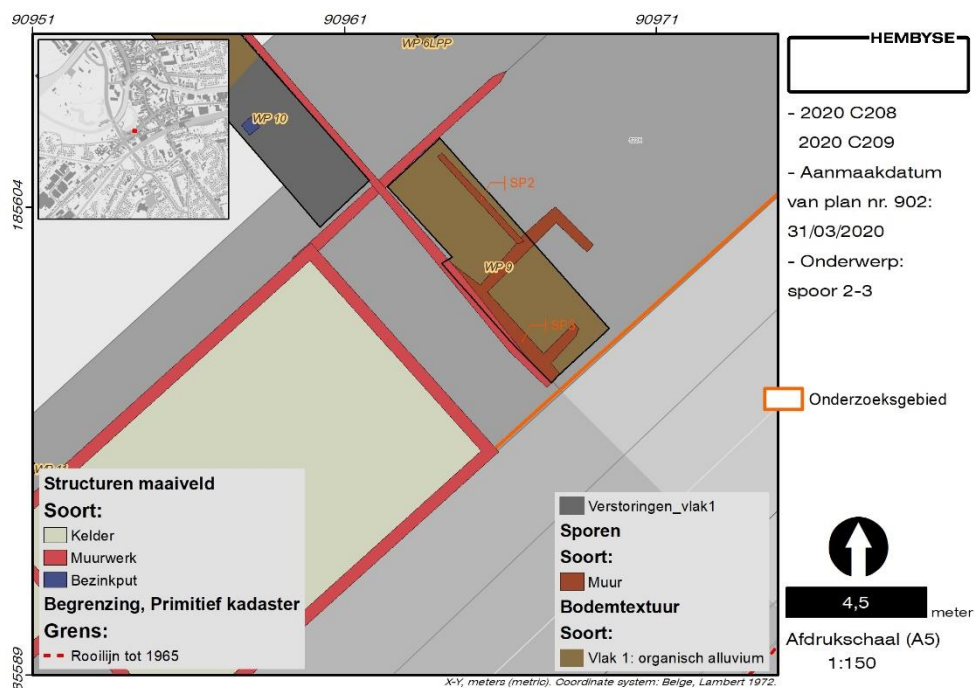
De afweging voor het al dan niet verder onderzoeken (door middel van een vlakdekkend onderzoek in een volgende fase, nvdr.) van de aangetroffen sporen werd gemaakt en op basis van verschillende elementen werden deze **niet** voor verder onderzoek weerhouden:

- Dit grondspoor bevat weinig tot geen stratigrafische ontwikkeling en bevat ogenschijnlijk geen archeologisch vondstenmateriaal, dat dus te weinig contextuele houvast biedt voor het bevatten van een inherente informatiewaarde.
 - Hierdoor biedt dit spoor ook geen aanvullende informatiewaarde voor de studie van het huidige onderzoeksgebied.
- ⇒ **De aard van de sporen geeft geen duidelijke onderzoeksvragen voor een vlakdekkend onderzoek.**
- ⇒ **Een vlakdekkend onderzoek van deze structuren levert geen duidelijke archeologische kenniswinst op.**

6.2.2 Kelders, 1^e helft 20^e eeuw ?

Aan de straatzijde zijn op twee plaatsen de resten aangetroffen van gebouwen, voorzien van een kelder. De twee structuren zijn onderling zeer goed vergelijkbaar en kennen waarschijnlijk een gelijkaardige datering.

Een eerste voorbeeld is de structuur, opgebouwd uit sporen 2 en 3. Deze beide muurstructuren zijn opgebouwd met paarse tot paarsrode bakstenen met een formaat van 20x10x5/6cm, samengehouden door een harde kalkmortel met een zeer hoog percentage houtskool, in die mate dat de mortel donkergrijs is.

Figuur 26. Sporen 2-3 in grondplan en in het vlak.

Spoor 3 bestaat uit een rechthoekige muurstructuur met dezelfde baksteenformaten, maar met een gecementeerd parement aan de binnenzijde, wat wijst op een gebruik als kelder. Deze kelder is voorzien van een bevoering door middel van bakstenen, die op hun zijde geplaatst zijn. De kelder, gevormd door spoor 3, is slecht bewaard en volledig opgevuld met bouwpuin, dat hangwater vasthield. Spoor 3 is tevens oversneden door meer recente muurstructuren, opgebouwd uit snelbouwstenen met betoncement.

Afgaande op de verschoven rooilijn van de Kortrijkstraat kunnen sporen 2 en 3 geïnterpreteerd worden als de resten van een gebouwstructuur uit het einde van de 19^e of het begin van de 20^e eeuw (op basis van de baksteenformaten en vooral de mortel), waarbij de kelder zich in de achterste helft van het gebouw bevond. Men kan bijvoorbeeld denken aan vrij typische werkmanswoningen met een kolenkelder in de achterste helft van het gebouw. Bij een confrontatie met het Primitief Kadaster en de beschikbare foto (voorafgaand aan WO1) van de pastorie, blijkt dat deze structuur zich tussen de pastorie en het huis nr. 53 moet bevinden, maar dat noch op het Primitief Kadaster, noch op de foto een gebouw in deze zone zichtbaar is. Dit zou betekenen dat het gebouw tussen de pastorie en nr. 53 is gebouwd tussen 1918 en 1965.

Dergelijke kalkmortel met een hoog percentage aan houtskool is goed gedateerd in Turnhout-Grote Markt, waarbij in het funderingsmetselwerk van de zondagsschool een dergelijke mortel was verwerkt. Deze school dateert precies in 1848⁶, maar op basis van het Primitief Kadaster moeten de structuren te Deinze - Kortrijkstraat jonger gedateerd worden. Mogelijk is het gebruik van dergelijke mortel eerder een fenomeen dat een functionele verklaring heeft, eerder dan een verschijnsel dat in tijd en ruimte kan worden afgebakend en dus een element van archeologische datering kan zijn. Een verklaring kan immers zijn dat voor het produceren van de kalk (grondstof voor de kalkmortel) in tegenstelling tot een intermitterende oven een continuooven is gebruikt, die een onzuivere mortel met veel houtskoolresten als gevolg had.⁷ Een dergelijke oven kon meer kalk produceren op een kortere periode en met minder brandstof, omdat er steeds kalksteen en houtskool kon worden toegevoegd, zonder dat de oven diende af te koelen. Mogelijk was de kalk daardoor goedkoper, omdat ook de kwaliteit lager was. Er kan aan kalkmortel ook tras toegevoegd worden om de mortel meer waterafstotend te maken⁸ (bijvoorbeeld voor kelders), maar tras bindt zich met kalkmortel en levert een homogene grijze mortel op.

Een opvallend gelijkaardige structuur met dezelfde baksteenformaten, dezelfde mortel en dezelfde oriëntatie werd aangetroffen in proefsleuf 12. Spoor 4 is een lineaire structuur orthogonaal op de huidige (en voorafgaand aan 1965)

⁶ Delaruelle & Tops 2012, pagina 124.

⁷ Van Balen et al. 2003, pagina 101.

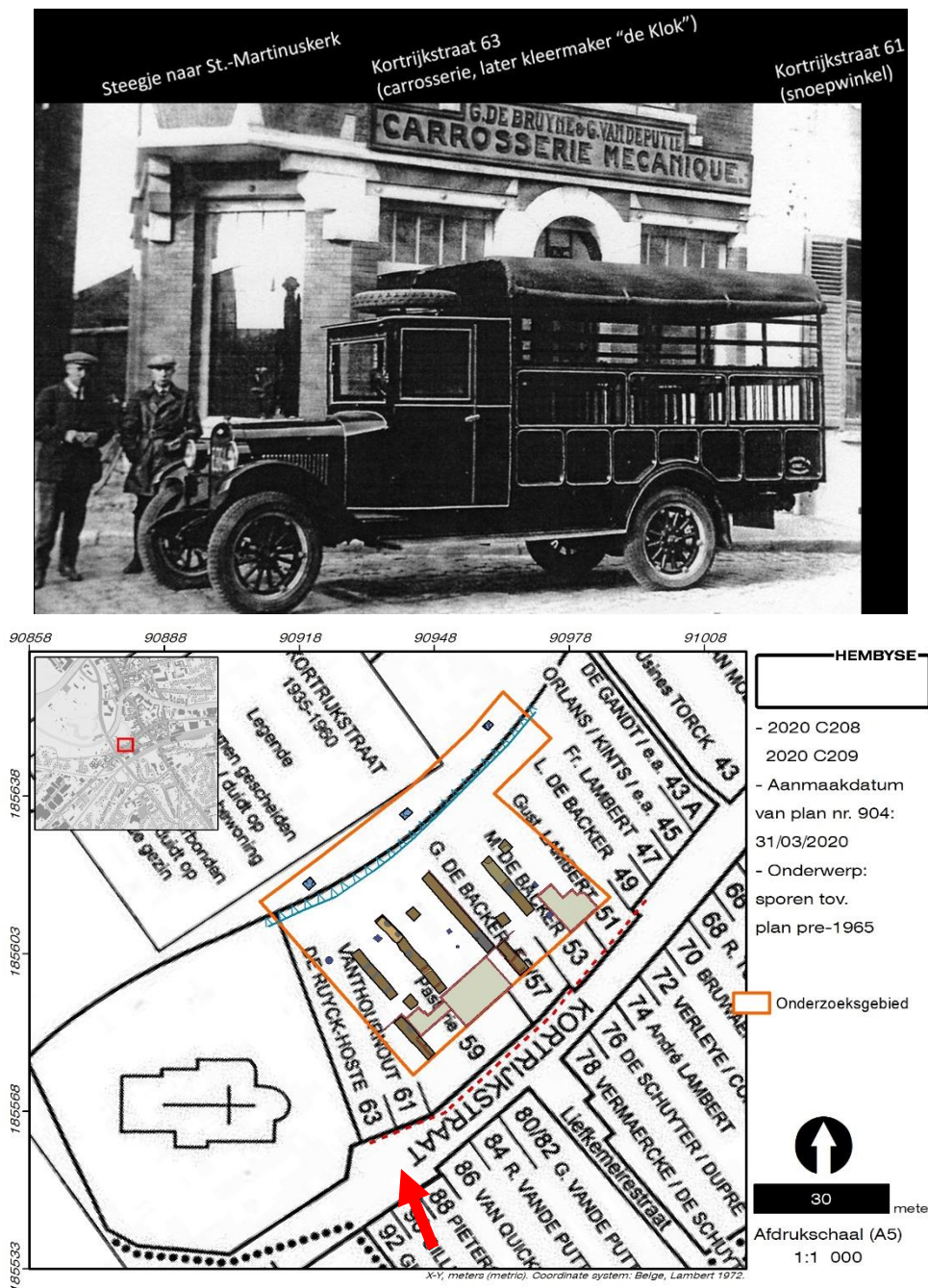
⁸ Mondelinge mededeling S. Delaruelle, zie ook Van Balen et al. 2003, pagina 70.

perceelsindeling, met twee annexen die op basis van het gecementeerde parement als de binnenzijde van een kelder kunnen worden geïnterpreteerd.

Figuur 27. Spoor 4 in het grondplan en in het vlak.

Ten oosten was de structuur volledig verstoord door de aanwezigheid van een kelder, waardoor besloten werd deze structuur niet verder te verdiepen. Ook hier leverde een confrontatie met het Primitief Kadaster en het fotomateriaal niks op. Op deze plaats maakte de Kortrijkstraat een knik, waardoor de twee gebouwen op de foto het zicht op deze zone onmogelijk maken. Op basis echter van de herbouw van het gebouw op de hoek van de Kortrijkstraat en de Sint-Martinuskerk (het voormalige huisnummer 63) in een eclectische stijl, lijkt het aannemelijk dat er in de

Figuur 29. De huizen nummers 61 en 63 na WO1. De rode pijl duidt de vermoedelijke positie van de fotograaf aan.

Het is niet duidelijk of er tussen de gebouwen nr. 61 en de pastorie tijdens het interbellum nog huizen zijn bijgebouwd, maar dit lijkt aannemelijk, aangezien de aangetroffen muurstructuren voornamelijk in geen enkele andere bouwphase geplaatst kunnen worden. Er is sprake van een bouw van "twee huizen ten oosten [van de nummers 63 en 61] in 1880". Na de gevechten van 1918 was een groot aantal huizen aan de Kortrijkstraat immers verwoest, waarna een fase van heropbouw is

begonnen. Mogelijk dateren de structuren van spoor 4 en sporen 2-3 dus in deze fase. Desalniettemin is er enkel sprake van zwaar verstoorde muurstructuren en niet van afvalkuilen of dergelijke contexten die een zicht kunnen geven op de leefomstandigheden van de bewoners van deze huizen. De structuren staan dus volledig op zich en bevatten relatief weinig archeologische kenniswinst.

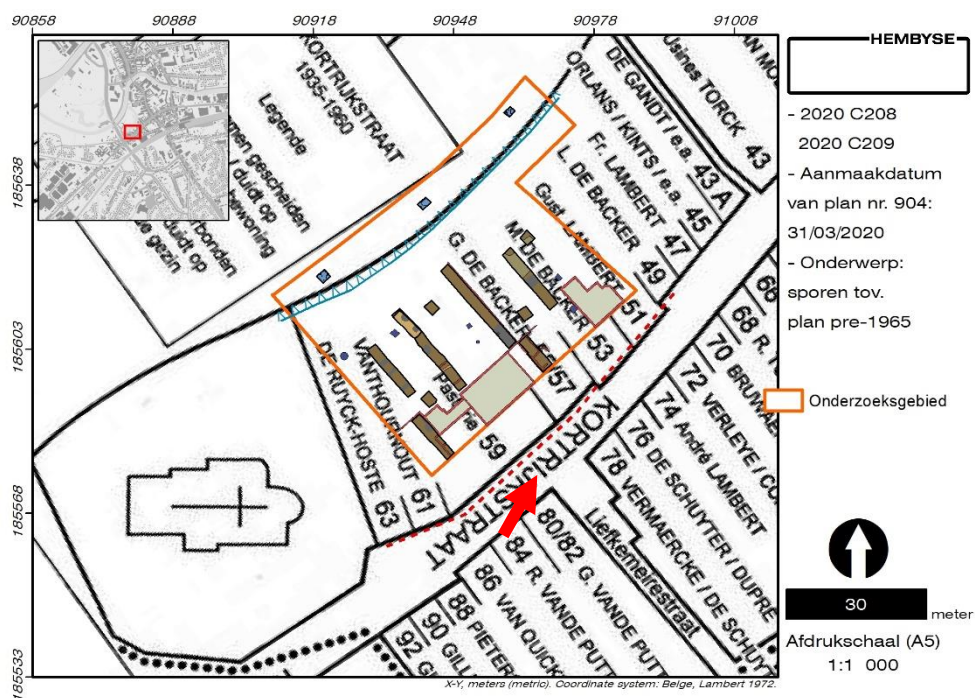
AFWEGING:

De afweging voor het al dan niet verder onderzoeken (door middel van een vlakdekkend onderzoek in een volgende fase, nvdr.) van de aangetroffen sporen werd gemaakt en op basis van verschillende elementen werden deze **niet** voor verder onderzoek weerhouden:

- De voornoemde muurstructuren zijn slecht bewaard en dateren vermoedelijk in het Interbellum.
 - Er zijn geen associeerbare archeologische contexten met een hoog kennispotentieel, hierdoor bieden voornoemde muurstructuren geen kans op een archeologische vraagstelling en archeologische kenniswinst.
- ⇒ **De aard van de sporen geeft geen duidelijke onderzoeksvragen voor een vlakdekkend onderzoek.**
- ⇒ **Een vlakdekkend onderzoek van deze structuren levert geen duidelijke archeologische kenniswinst op.**

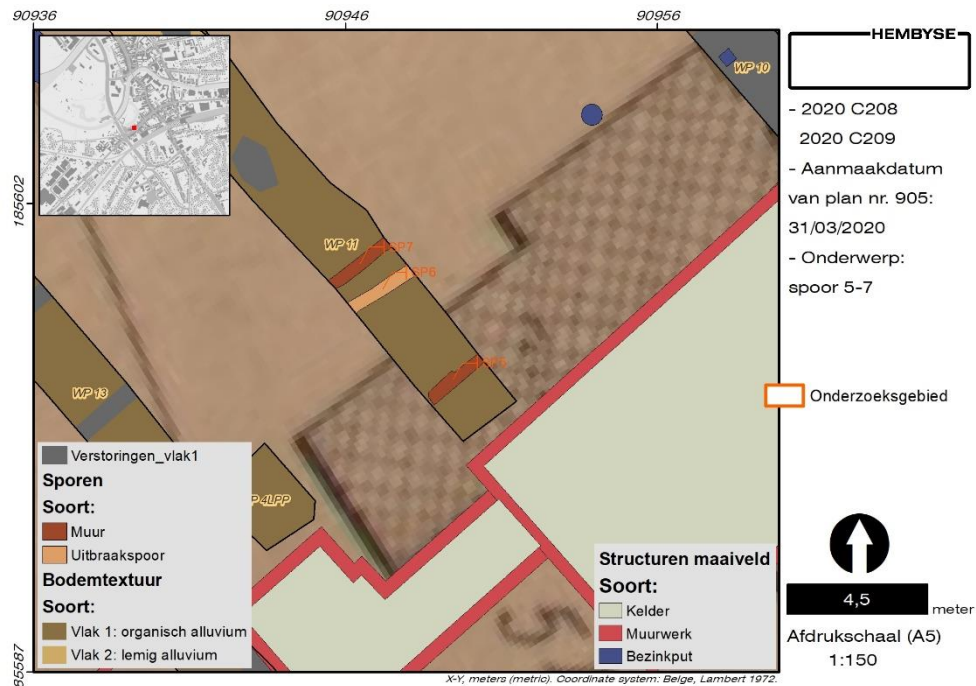
6.2.3 Resten van het “presbytère” ?

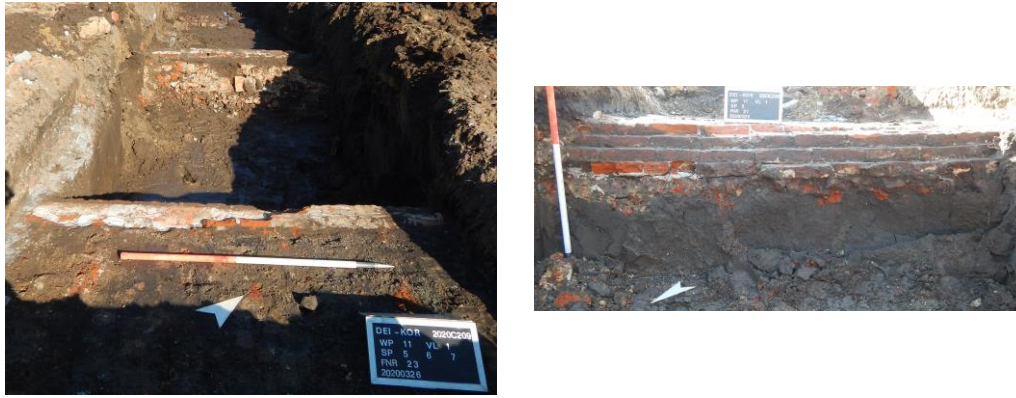
Een opvallend gegeven in het historisch kaartenmateriaal is de aanwezigheid van een “presbytère” of pastorie (en dus geen hofstede, zoals aangenomen in het bureauonderzoek), het voormalige (pre-1965) huisnummer 59. Dit gebouw, dat in Prevenier & Van Eenoo, 2005 wordt vermeld als de Sint-Martinuspastorie, kon op een historische foto van voor Wereldoorlog 1 herkend worden als een neoclassicistisch gebouw dat enigszins dieper op het perceel lag en voorzien was van een ijzeren hek.

Figuur 30. De huizen nummers 59 en 57 in 1918 of eerder. De rode pijl duidt de vermoedelijke positie van de fotograaf aan.

In proefsleuf 11 is mogelijk een restant van dit gebouw aangetroffen. Het gaat om sporen 5 en 7, die onderling een zeer gelijkaardige constructie en oriëntatie vertoonden.

Figuur 31. Sporen 5, 6 en 7 in grondplan en in het vlak. Onderaan rechts: spoor 5 in doorsnede.

Beide muurresten waren opgebouwd met paarsrode bakstenen (formaat 23/24x12,5x4/5cm) en een harde kalkmortel. De muren waren gefundeerd op ondiepe puinpakketten en lagen op 5 meter tussenafstand parallel aan elkaar. Dit is dezelfde afstand als de zuidwestelijke vleugel van het presbytère op het Primitief Kadaster (en op de kaart van Popp). Het muurwerk is echter jonger dan een gebouw uit de 1e helft van de 19e eeuw, een datering die kan verondersteld worden op basis van het feit dat dit gebouw reeds op het kaartenmateriaal van Popp en de Atlas der Buurtwegen voorkomt. In de organische pakketten (die door voornoemde muurresten worden doorsneden), die eerder als een organisch alluviaal zand kunnen worden geïnterpreteerd, eerder dan een teelaarde, werd bij het opschonen van spoor 7 een kleine hoeveelheid aardewerk aangetroffen. Dit materiaal is niet direct verbonden aan de bouw of afbraak van spoor 7, maar is eerder nederzettingsafval dat in de A-horizont is opgenomen. Het aardewerk is dus niet direct verbonden aan het muurwerk en biedt dan ook weinig bijkomende informatie. Desalniettemin wordt het hier besproken. Het betreft twee fragmenten roodbakkerend (groen)geglazuurd aardewerk, het ene fragment is een randfragment van een open vorm (kom ?), het tweede fragment is een randfragment van een meer gesloten vorm met een gietsluit. Het derde fragment is een randfragment majolica met een kobaltblauwe florale versiering, mogelijk afkomstig van een bord of schaal. Aan dit materiaal kan enkel een heel ruime relatieve datering worden toegekend, zijnde ruwweg van de 17e tot de 19e eeuw.

Dit leidt tot twee hypothesen: ofwel zijn de aangetroffen muurresten 5 en 7 afkomstig van een ander gebouw dan het presbytère, ofwel is de relatieve datering (i.e.: een datering ten opzichte van een andere datering) van het muurwerk volledig foutief. Een derde hypothese is dat het presbytère op dezelfde plaats herbouwd is, op basis van het muurwerk aan het einde van de 19e eeuw. Spoor 6 is immers een grotendeels uitgebroken muur met een duidelijk ouder muurwerk. Spoor 6 bestond grotendeels uit een uitbraakspoor, met in de oostelijke sleufwand een restant van het oorspronkelijke muurwerk. Het betrof een muur bestaande uit een rode baksteen (formaat lengte onbekendx12,5x4/5) met een zachte, beige kalkmortel. In het muurwerk waren ruw bekapte fragmenten kalksteen aanwezig. Deze

elementen wijzen op een oudere datering van het muurwerk en mogelijk is dit het restant van het presbytère zoals het op het Primitief Kadaster kan worden herkend. De werkhypothese hier is dus dat spoor 6 het restant is van het presbytère, dat mogelijk reeds op het kaartmateriaal van Villaret en Ferraris voorkomt. Dit zou er dus op wijzen dat muur 6 in de 18e eeuw gedateerd kan worden, waarbij in de 19e eeuw een afbraak en een nieuwbouw hebben plaatsgevonden, waarvan muren 5 en 7 getuigen. Deze nieuwbouwfase zou dan het gebouw in neoclassicistische stijl zijn dat op de foto (uit 1918 of eerder) kan worden herkend. Dit zou ook verklaren waarom het gebouw op de foto veel dichter bij de Kortrijkstraat staat dan het gebouw op het Primitief Kadaster (en op basis daarvan kan worden gesteld dat er een verschuiving op het gegeorefereerd kaartblad is van slechts 1,6 meter). Het gebouw op de foto uit WO1 is de pastorie van Sint-Martinus, die ook in de fase na 1965 nog op die plaats aanwezig was, zij het in een moderne vorm. In dit gebouw was pastoor Vandesompele actief, tot het verlaten van de gebouwen naar aanleiding van de afbraakwerken voor de geplande nieuwbouw.

Figuur 32. De Sint-Martinuspastorie in 2020, tijdens de afbraakwerken.

Op deze manier kwam een einde aan een klerikale aanwezigheid op de site die waarschijnlijk reeds in de 1^e helft van de 18^e eeuw begonnen was.

Ten noorden van deze cluster aan muurresten werden enkele puinrijke kuilen aangetroffen en in de belendende profsleuven (13 en 10) werden geen sporen of structuren aangetroffen. Dit betekent naar alle waarschijnlijkheid dat er van de verschillende bouwfases van de pastorie zeer weinig bewaard is gebleven.

AFWEGING:

De afweging voor het al dan niet verder onderzoeken (door middel van een vlakdekkend onderzoek in een volgende fase, nvdr.) van de aangetroffen sporen werd gemaakt en op basis van verschillende elementen werden deze **niet** voor verder onderzoek weerhouden:

- De voornoemde muurstructuren zijn slecht bewaard en dateren voornamelijk aan het einde van de 19^e eeuw.
 - Er zijn geen associeerbare archeologische contexten met een hoog kennispotentieel, hierdoor bieden voornoemde muurstructuren geen kans op een archeologische vraagstelling en archeologische kenniswinst.
- ⇒ **De aard van de sporen geeft geen duidelijke onderzoeksvragen voor een vlakdekkend onderzoek.**
- ⇒ **Een vlakdekkend onderzoek van deze structuren levert geen duidelijke archeologische kenniswinst op.**

6.3 Assessment van vondsten en stalen

6.3.1 Conservatie-assessment van vondsten

Er werden in totaal slechts 3 archeologische objecten ingezameld, het gaat uitsluitend om aardewerk. Het aardewerk is uitsluitend gedraaid en hard gebakken. Het aardewerk is in bovenstaande tekst besproken.

Alle ingezamelde archeologische objecten werden handmatig met lauw water gewassen en aan de lucht gedroogd. Al het materiaal is voldoende goed bewaard en behoefde geen stabilisatie of conservatie. De objecten zijn droog bewaard en worden droog bewaard in het tijdelijk depot van Hembyse bvba.

De minigrip-zakken waarin de objecten zich bevinden worden indien nodig geperforeerd indien blijkt dat de objecten niet volledig zouden zijn uitgedroogd (voornamelijk bij zeer poreuze materiaalcategorieën), op deze manier is vorming van condens (en dus schimmels of mossen) niet mogelijk.

De preliminaire determinatie/assessment van de vondsten werd uitgevoerd door Bart De Smaele. In de context van de prospectie met ingreep in de bodem wordt het aardewerk algemeen besproken en wordt er geen exhaustieve determinatie uitgevoerd (het beperkte ensemble laat dit evenmin toe, nvdr.). Voor het assessment van het gedraaid aardewerk, dat in de late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd kon worden gedateerd, is de typologie van De Groote¹⁰ gebruikt.

¹⁰ De Groote, 2014.

6.3.2 Conservatie-assessment van stalen

Er werden geen stalen ingezameld, er zijn immers ook geen contexten aangetroffen waarbij een staalname en een onderzoek van dit staal noodzakelijk zou zijn voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen.

6.4 Tussentijds besluit

Op basis van de data uit de bureaustudie kan gesteld worden dat er een algemene verwachting was gesteld naar het aantreffen van eventuele paleo-horizonten en zowel pre-stedelijke als stedelijke archeologische sporen en structuren. Wat de paleo-horizonten betreft is uit de aanvulling op de bureaustudie en de landschappelijke profielputten en boringen gebleken dat er geen kans was op het aantreffen van paleo-horizonten en de eventueel daarmee geassocieerde archeologische structuren. Het gebied bestaat uit een aangevuld deel van de Leie en een natte alluviale bodem zonder profielontwikkeling, waarin en waarop de resten van historische bebouwing hun impact hebben nagelaten.

Deze historische bebouwing bestaat op basis van de aangetroffen archeologische structuren voornamelijk uit de resten van de bebouwing uit 1965. In die periode is de Kortrijkstraat verbreed, waarbij de gebouwen langs deze straat zijn afgebroken. Het grillige verloop van de straat is hierbij rechtgetrokken en waar voordien twee huizen (een kleermaker en een snoepwinkel) stonden is een straat naar de Sint-Martinuskerk gecreëerd. De pastorie is afgebroken en herbouwd, net als alle aanwezige huizen langs de Kortrijkstraat. Door de Leiewaarts verschoven rooilijn is ook een deel van de Leie zelf gedempt. Van de oorspronkelijke gebouwen, daterend tussen de 19^e eeuw en 1965, is relatief weinig bewaard. Er is sprake van twee kelderstructuren die mogelijk tijdens het Interbellum dateren. Daarnaast is er nog sprake van mogelijk twee bouwfasen van de pastorie, waarbij de jongste fase mogelijk rond 1880 is gebouwd en de oudste fase, waarvan slechts een uitbraakspoor bewaard is, mogelijk tot de 1e helft van de 18e eeuw teruggaat. Dit gebouw staat op het Primitief Kadaster gekarteerd als “presbytère”. Bij gebrek aan grondsporen of contexten die een duidelijk kennisvermeerderingspotentieel bevatten (zoals beerputten), en de algehele verstoring van de site lijkt het archeologisch kennispotentieel van de huidige dataset dan ook beperkt.

7 Synthese en waardering

7.1 Datering/interpretatie van de dataset

7.1.1 Volledigheid van de dataset

Het onderzoek kadert in de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen.

Het uitgevoerde vooronderzoek dat in het Verslag van Resultaten is verwerkt, is een nota van een uitgesteld vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, in de vorm van een landschappelijk bodemonderzoek (landschappelijke profielputten en boringen) en van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem, in de vorm van een proefsleuvenonderzoek op basis van een bekrachtigde archeologienota.

Het vooronderzoek kon volledig worden uitgevoerd:

- het plangebied kon worden afgebakend, zowel landschappelijk als kadastraal
- verstoorde zones zijn in kaart gebracht
- de gekende aardkundige data zijn getoetst
- de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren van het onderzoeksgebied zijn getoetst
- er is een prospectie zonder ingreep in de bodem uitgevoerd, conform het programma van maatregelen van de bekrachtigde archeologienota
- er is een prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd, conform het programma van maatregelen van de bekrachtigde archeologienota
- de vervolgstategie werd opgesteld

61

Het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek heeft, in zijn huidige vorm, de mogelijkheid geboden de resultaten van de bureaustudie aan te vullen en om de gepaste maatregelen –enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische sites- voor het verdere verloop van het archeologische traject uit te tekenen.

7.1.2 Huidige dataset

Men kan zich uiteindelijk afvragen of er middels het raadplegen van de historische data, de historische kaarten, de luchtfoto's en de gekende archeologische gegevens voldoende elementen zijn om de historische en archeologische realiteit van het huidige onderzoeksgebied te bepalen.

De bureaustudie¹¹ heeft aangetoond dat:

¹¹ Vanspeybroeck T. e.a., 2018.

“De Quartaire lagen bestaan er voornamelijk uit alluviale pakketten, mogelijk afgedekt met eolisch materiaal. Ook de aanwezigheid van colluvium is niet geheel uitgesloten. Bodemkundig bevindt zich hier de grens tussen de nattere zandleem- en de droge zandgronden, waarbij omwille van de huidige bebouwing geen exacte grens kan worden bepaald.

De archeologische vondsten geregistreerd in de CAI tonen aan dat de omgeving reeds vanaf de steentijd een gunstige verblijflocatie is geweest. Vondsten uit de onmiddellijke omgeving van het projectgebied tonen aan dat deze zuidelijke kant van de Leie vanaf de ijzertijd al bewoning heeft gekend. De kans dat ook binnen het projectgebied aanwezigheid is van resten uit deze periodes is reëel. Het zelfde geldt voor sporen uit de Romeinse periode.”

Met andere woorden: de bureaustudie had een verwachting naar het aantreffen van enerzijds paleo-horizonten en anderzijds sporensites, zonder specifieke verwachting naar deze of gene periode. Over de bewaringsomstandigheden van de site, was er echter wel al enige twijfel:

“De gebouwen uit de 19de - en 20ste eeuw hebben daarbij wellicht heel wat schade toegebracht aan het bodemarchief.

Het gebrek aan informatie over het ontstaan en de ontwikkeling van Petegem-aan-de-Leie is te wijten aan het gebrek aan archeologisch onderzoek in deze deelgemeente. Het is bijgevolg niet mogelijk om in alle volledigheid een uitspraak te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sites binnen het projectgebied, de diepte waar ze voorkomen, laat staat over hun waarde of hoe ze indien waardevol best veilig gesteld worden (ex situ of in situ).”

62

De dataset van de bureaustudie is in het kader van de nota van het uitgesteld vooronderzoek uitgebreid met een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek, conform het Programma van Maatregelen¹² van de bekrachtigde archeologienota.

Aangezien er heden, op basis van de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek en het proefsleuvenonderzoek, kan worden geantwoord op de vraag of er archeologische sporen en structuren en archeologische sites binnen het onderzoeksgebied aan/of afwezig zijn, kan de huidige dataset als volledig worden beschouwd.

¹² Vanspeybroeck T. e.a., 2018.

7.1.3 Waardering van de archeologische site

Op basis van de gegevens uit het verslag van resultaten van het uitgevoerde vooronderzoek kan worden gesteld dat:

1. Het onderzoeksgebied bevindt zich langs de Leieoever, waarbij in 1965 een deel van de Leie is gedempt en de rooilijn van de Kortrijkstraat is verlegd. Hierbij is de historische rooilijn onder de huidige straat komen te liggen. Een deel van het onderzoeksgebied is dus een deel van de Leie. Een deel van de historische bebouwing ligt onder de Kortrijkstraat. Dit bleek uit het vervolledigen van de dataset van het historisch kaartenmateriaal en was ook aangeleverd door de initiatiefnemer. Uit het vervolledigen van het de dataset van het historische kaartenmateriaal bleek tevens dat binnen het onderzoeksgebied een stijfselfabriek en de Sint-Martinuspastorij hadden gestaan.
2. Het gebied bestaat uit slap Leie-alluvium uit het Weichseliaan. Er zijn geen aanwijzingen voor en geen sporen van paleo-horizonten binnen deze sedimenten, noch zijn er aanwijzingen voor of sporen van Holocene afdekkende pakketten. Dit bleek uit de vervolledigde dataset van de aardkundige data en dit kon in het landschappelijk bodemonderzoek bevestigd worden. Het onderzoeksgebied maakte deel uit van het meanderend rivierensysteem van de Leie, dat zich in het Holoceen gestabiliseerd heeft.
3. Het terrein bleek aan de straatzijde tevens zwaar verstoord te zijn door kelders uit 1965, dit is een verstoring die reeds tijdens het bureauonderzoek had kunnen worden vastgesteld. Deze verstoring had, in combinatie met de funderingen van de gebouwen uit 1965 en de verschoven rooilijn, een zeer nefaste impact op de bodem. Er bleken enkel fragmentaire muurstructuren aanwezig te zijn.
4. Deze muurstructuren kunnen worden teruggebracht op de pastorij uit de late 19e eeuw en niet nader definieerbare gebouwen, vermoedelijk uit het Interbellum. Van de 18e-eeuwse fase van de pastorij was één uitbraakspoor aanwezig. Deze fragmentaire structuren bevatten weinig tot geen potentieel op vermeerdering van de archeologische kennis.

Op basis van de bestaande dataset kan dus worden besloten dat er binnen het onderzoeksgebied geen archeologische sporen en structuren aanwezig zijn en het volledige terrein **geen substantieel potentieel op archeologische kennisvermeerdering bevat** !

7.1.4 Impact van de geplande werken

Op basis van de inzichten, verworven in de geplande werken binnen het onderzoeksgebied, kan worden gesteld dat de impact van de geplande werken op het bodemarchief bestaat uit een volledige verstoring van het bodemarchief binnen de zones van de geplande werken.

Als oorzaak voor de verstoring is de geplande toestand als volgt:

- *het plaatsen van keerwanden*
- *het uitgraven van een bouwput voor de geplande appartementen*
- *het hierin uitgraven van putten voor liftkokers en dergelijke meer*
- *het bouwen van appartementen*
- *omgevingsaanleg*

Figuur 33. Visualisatie van de woningen die binnen het onderzoeksgebied zullen worden gebouwd.

Hierbij moet worden benadrukt dat het bodemarchief binnen het onderzoeksgebied reeds zwaar verstoord is. Een in situ behoud van het bodemarchief is niet noodzakelijk. Aangezien er echter geen archeologische sporen en structuren werden aangetroffen die een potentieel op kennisvermeerdering bevatten, is een doorgedreven confrontatie met de geplande werken verder niet noodzakelijk.

7.2 Vervolgtraject

7.2.1 Antwoord op de onderzoeksvragen

Tijdens het bureauonderzoek is een aantal onderzoeksvragen gesteld, die daarvoor het onderliggend kader hadden gevormd. De onderzoeksvragen¹³ waren opgedeeld in vijf verschillende segmenten, namelijk het landschappelijk bodemonderzoek, de verkennende archeologische boringen, de waarderende

¹³ Vanspeybroeck T. e.a., 2018.

archeologische boringen, de proefputten in functie van steentijdonderzoek en het proefsleuvenonderzoek. In het kader van deze nota dienen enkel de onderzoeksvragen met betrekking tot het landschappelijk bodemonderzoek en het proefsleuvenonderzoek te worden beantwoord.

Landschappelijk bodemonderzoek:

- *Wat is de graad van verstoring op het terrein, kan het terrein in verschillende zones worden verdeeld op basis van de verstoringgraad [sic]?*

Het terrein bestaat uit een zone die volledig deel uitmaakte van de Leie tot 1965 en gedempt is, alsook een zone aan de straatzijde die zwaar verstoord is door kelders uit 1965. Binnen het hele onderzoeksgebied zijn zware verstoringen door funderingen uit 1965 aangetroffen.

- *Wat leren de landschappelijke boringen over het natuurlijk landschap, de bodemopbouw, de invloed van de Leie?*

Het terrein bestaat volledig uit slap alluviaal sediment uit het Laat-Weichseliaan, waarboven een organische toplaag aanwezig is, op bepaalde plaatsen nog afgedekt door 20^e-eeuwse aanvullingen en puinlagen. Het natuurlijke landschap was vermoedelijk een heel erg natte oeverzone.

- *Zijn er in het gebied archeologische niveaus bewaard en op welke diepte kunnen deze worden aangetroffen? Zijn er daarbij ook niveaus waar steentijdsite [sic] kunnen voorkomen?*

De archeologische niveaus bestaan uit een niveau dat ten vroegste in de 18^e eeuw kan worden gedateerd, op dit niveau bevindt zich muurwerk uit de 18^e, 19^e en 20^e eeuw.

Er zijn geen niveaus waarbinnen steentijdsites kunnen voorkomen.

- *Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?*

De aanwezige resten, hoe diffuus ook, zullen door de toekomstige werken worden verstoord.

- *-Op welke manier kan bij planvorming met archeologische resten worden omgegaan?*

Op basis van de gegenereerde landschappelijke, aardkundige en archeologische data is het aanpassen van het plan van de geplande toestand niet aan de orde.

Proefsleuven:

- *Wat is de graad van verstoring door de 20ste-eeuwse gebouwen?*

De verstoring door de gebouwen uit 1965 is intens; niet alleen is de rooilijn verschoven, maar ook de kelders en de funderingen hebben zware verstoringen aangebracht.

- *Zijn er kelders aanwezig? Hoe diep reiken deze? Is er kans op sporen onder de keldervloeren?*

Er zijn drie grote kelders aanwezig, die middels een plaatsbezoek of een grondig onderzoek van de bestaande toestand ook tijdens de bureaustudie gekend konden zijn. Deze kelders reiken meer dan twee meter onder het straatniveau, onder deze kelders zijn geen archeologische sporen of structuren aanwezig, aangezien de archeologische niveaus zich op minder dan 1 meter onder het straatniveau bevonden.

- *Hoeveel archeologische niveaus kunnen worden onderscheiden?*

Er is één archeologisch niveau aanwezig, dit niveau bestaat uit muurstructuren uit de 18e tot 20e eeuw.

- *Wat is de aard en de datering van de sporen en structuren*

Zie vorige: 18e tot 20e eeuw.

- *Hoe vallen de resultaten samen met historische kennis van dit perceel?*

De structuren kunnen voor een groot deel verbonden worden aan gebouwen uit de 18^e en 19^e eeuw. Van twee meer recente kelderstructuren is het bij gebrek aan historisch kaarten- en fotomateriaal niet geheel duidelijk tot welke gebouwen deze behoorden.

- *Zijn er resten aangetroffen die afkomstig kunnen zijn van de oude hofstede?*

De zogenaamde “hofstede” is een pastorie, die op het Primitief Kadaster als “presbytère” gekarteerd is en na het verleggen van de rooilijn is blijven bestaan als de Sint-Martinuspastorie. Dit is middels historisch kaarten- en fotomateriaal bevestigd. De “hofstede” die op de kaart van Van Malderen uit 1786 aangeduid staat, staat ook op de kaart van Villaret en op het Primitief Kadaster, daar met naam en toenaam. De Franse tuin die op de kaart uit 1786 staat, maakt deel uit van deze pastorie. Opvallend genoeg was de pastorie vanaf 1965 (toen: Kortrijkstraat 59) ook voorzien van een tuin, die bovendien verhoogd was.

- *Zijn er sporen die wijzen op een tweeledige site die teruggaat op een opper- en neerhof?*

Gezien het feit dat de “hofstede” een pastorie was, is er ook geen tweedeling kerkelijk-wereldlijk en is het verband met de Sint-Martinuskerk louter kerkelijk. De kans dat de pastorie en de Sint-Martinuskerk dus teruggaan op een tweeledige site (met een woongedeelte en een religieus gedeelte) zoals een motte-site, is dus ook heel erg klein. Los daarvan zijn er geen resten aangetroffen die wijzen op een omwalde of tweeledige site.

- *Is er een kans dat er menselijke resten binnen het plangebied aanwezig zijn? (Rekening houdend met de aanwezigheid van de kerk.)*

Het onderzoeksgebied bevond zich nooit binnen het areaal van de kerk of de kerkomheining. Er was dus initieel al weinig kans op het aantreffen van inhumatiegraven binnen het onderzoeksgebied. Los daarvan zijn er geen menselijke resten binnen het onderzoeksgebied aangetroffen.

- *Welke zones kunnen als archeologisch waardevol beschouwd worden en dienen onderworpen te worden aan een archeologische vervolgoopgraving?*

Er zijn geen sporen, structuren of zones die in aanmerking komen voor vlakdekkend archeologisch onderzoek.

Generieke onderzoeksvraag Hembyse Archeologie:

- Welke methodologische lessen kunnen uit het onderzoek worden getrokken en hoe is dit van toepassing op toekomstig onderzoek in de regio ?

Het raadplegen van alle beschikbare aardkundige en historische data is in de fase van het bureauonderzoek zéér belangrijk en heeft een enorme impact op de besluit- en adviesvorming. Bovendien is een grondig onderzoek van de bestaande toestand (zowel kadastraal- rooilijnen als bouwkundig - kelders) strikt noodzakelijk voor het opmaken van een correct archeologisch advies.

7.2.2 Afweging van de te nemen maatregelen

Het volledige archeologietraject wordt bepaald als een traject van verschillende onderzoeksmethodes, waarbij dient te worden afgewogen of deze individuele methodes mogelijk, nuttig, schadelijk en/of noodzakelijk zijn. In deze fase van het onderzoekstraject werd een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek op basis van een bekrachtigde archeologienota uitgevoerd en de onderstaande tabel geeft weer welke onderzoeksmethodes in het volledige archeologietraject MOGELIJK, NUTTIG, SCHADELIJK en NOODZAKELIJK zijn.

67

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
Bureauonderzoek	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd.
Archiefonderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Dieper archiefonderzoek kán eventueel historische data opleveren, maar op basis van de aangetroffen archeologische sporen heeft aanvullend archiefonderzoek geen impact meer op het te volgen archeologietraject.
Geofysisch onderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Zonder concrete onderzoeksvragen is dit niet zinvol.
Veldkartering	JA	NEE	NEE	NEE	De bodembedekking laat dit niet toe.
Landschappelijke boringen	JA	NEE	NEE	NEE	Is reeds uitgevoerd.
Verkennde en waarnemende archeologische boringen	JA	NEE	NEE	NEE	Er zijn geen aanwijzingen voor begraven paleo-bodems.
Proefsleuven	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd.
Vlakdekkend onderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Nvt.

Op basis van deze evaluatie en de reeds uitgevoerde onderzoeken, kan gesteld worden dat het archeologietraject als volledig kan worden beschouwd.

7.2.3 Bepaling van de te nemen maatregelen

Op basis van de kennis van de geplande werken is een behoud in situ van het bodemarchief niet mogelijk. Binnen het te ontwikkelen gedeelte van het onderzoeksgebied zal het bodemarchief door de geplande werken immers volledig verstoord worden, waardoor strikt gezien een behoud van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed in situ niet mogelijk is.

Gezien het feit echter dat de ingezamelde data aangetoond hebben dat het onderzoeksgebied geen potentieel tot substantiële archeologische kenniswinst bevat, worden verdere maatregelen niet noodzakelijk geacht. De werken hebben geen impact op het archeologisch kennispotentieel.

In deze optiek is het gedetailleerd uittekenen van het vervolgtraject niet noodzakelijk en het omschrijven van gedetailleerde maatregelen is niet noodzakelijk.

7.2.4 Randvoorwaarden

Op basis van de beschikbare data kan worden gesteld dat de kans op het aantreffen van archeologische resten die een potentieel op kenniswinst herbergen, heel klein is. Er wordt geen verder onderzoek geadviseerd en het opnemen van randvoorwaarden bij de omgevingsvergunning is niet noodzakelijk.

68

Na het bekomen van de omgevingsvergunning voor de geplande bouwwerken is de melding van archeologische toevalsvondsten wettelijk verplicht (artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013).

8 Bibliografie

Naslagwerken

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: *Kortrijkstraat* [online] <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/6060> (geraadpleegd op 30 maart 2020).

Antrop M., 2002. *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1*, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

De Groote K., 2008. *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen*, in: Relicta Monografieën 1, VIOE, Brussel.

Delaruelle S. & Tops B., 2012. *Turnhout en de Grote Markt. De geschiedenis archeologisch bekeken*, Turnhout.

69

De Smaele B. & Pieters H., 2019a. *Nota van het uitgesteld vooronderzoek aan de Vaartdijkstraat te Brugge*, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 109, Gent.

De Smaele B. & Pieters H., 2019b. *Nota van het uitgesteld vooronderzoek te Zwevegem, Stedestraat*, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 97, Gent.

Prevenier W. & Van Eenoo R. (red.), 2003. *Geschiedenis van Deinze. Deel 1. Deinze en Petegem in de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijden*, Deinze.

Prevenier W. & Van Eenoo R. (red.), 2005. *Geschiedenis van Deinze. Deel 2. Deinze en Petegem in de 19^e en 20^e eeuw.*, Deinze.

Van Balen K., van Bommel B., van Hees R., van Hunen M., van Rhijn J. & van Rooden M., 2003. *Kalkboek. Het gebruik van kalk als bindmiddel voor metsel- en voegmortels in verleden en heden.*, Zeist.

Vandeputte O., 1995. *Gids voor Vlaanderen. Toeristische en culturele gids van de Vlaamse gemeenten*, Uitgeverij Lannoo, Tielt.

Van Gils M. & Meylemans E., s.d.. *Prospecteren naar steentijd artefactensites – versie 1*, Agentschap Onroerend Erfgoed, Brussel.

Van Ranst E. & Sys C.. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Universiteit Gent, Gent.

Van Speybroeck T. & Vanholme N., 2018. *Sloop en nieuwbouw Kortrijkstraat, Deinze (Petegem-aan-de-Leie)*, Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek, Eke.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

<https://geoplannen.omgeving.vlaanderen.be/roviewer/?t=7&m=1&category=2>

www.geologievannederland.nl

[https://www.facebook.com/groups/deinzevroegerennu/?tn-](https://www.facebook.com/groups/deinzevroegerennu/?tn-str=*F&fref=gs&dti=169584866539603&hc_location=group_dialog)

[str=*F&fref=gs&dti=169584866539603&hc_location=group_dialog](https://www.facebook.com/groups/deinzevroegerennu/?tn-str=*F&fref=gs&dti=169584866539603&hc_location=group_dialog)

9 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kadasterkaart en de topografische kaart.	7
Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de erkende IOED's en onroerenderfgoeddepots.	10
Figuur 3. Door RAAP "hergegeorefereerd" plan van de Atlas der Buurtwegen.	13
Figuur 4. Situering van het onderzoeksbied ten opzichte van de Atlas der Buurtwegen.	14
Figuur 5. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het Primitief Kadaster. Onder: de Sint-Martinuspastorie (Prevenier & Van Eenoo 2005, pagina 363).	15
Figuur 6. Zicht op de kerk van Petegem en het onderzoeksgebied, voorafgaand aan de sloop van de gebouwen en het verbreden van de weg in 1965. De foto's zijn genomen vanaf het huidige rond punt aan de N35.	16
Figuur 7. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van een kaart met aanduiding van de vroegere bewoners van de Kortrijkstraat. Onder: uittreksel uit een document van de Heemkundige Kring Dunsa (voorheen KGK) waarbij de brutale afbraak van de straat vermeld wordt.	17
Figuur 8. Plan met aanduiding van de geplande landschappelijke boringen en proefsleuven ten opzichte van de rooilijn uit 1830.	18
Figuur 9. Sfeerbeeld tijdens het plaatsbezoek.	19
Figuur 10. De kelder van huisnummer 57, voor en na de sloopwerken.	20
Figuur 11. Beschikbaarheid van het terrein en grondplan van de kelders. Onder: panoramisch zicht vanuit de oostelijke hoek van het terrein.	22
Figuur 12. Situering van het onderzoeksgebied op de samengestelde quartair geologische profieltypekaart (1/50.000).	23
Figuur 13. Situering van de DOV-boringen rondom het onderzoeksgebied op de samengestelde quartair geologische profieltypekaart (1/50.000).	25
Figuur 14. Sfeerbeeld tijdens het bodemonderzoek: uitzetten van boorlocaties langs de Leieoever en het peilen van de diepte van de aangevulde Leieoever.	27
Figuur 15. Profielpuut 1 in het grondplan, met zicht op profiel 1.	28
Figuur 16. Profielpuut 2 in het grondplan, met zicht op profiel 2.	30
Figuur 17. Profielpuut 3 in het grondplan, met zicht op profiel 3.	32
Figuur 18. Boring 4 in het grondplan, met zicht op profiel 4 en de boorkolom van landschappelijke boring 1.	33
Figuur 19. Boring 2 in het grondplan, met zicht op profiel 5 en de boorkolom van landschappelijke boring 2.	35
Figuur 20. Boring 3 in het grondplan, met zicht op profiel 6 en de boorkolom van landschappelijke boring 3.	36
Figuur 21. Boring 1 in het grondplan, met vlnr. zicht op profiel 7, de boorkolom van spoor 1, landschappelijke boring 4 en het alluvium onder spoor 1.	38
Figuur 22. Sfeerbeelden tijdens het aanleggen van de proefsleuven.	42

Figuur 23. Beschikbaarheid van het onderzoeksgebied.	43
Figuur 24. Overzichtsplan van de aangelegde werkputten.	44
Figuur 25. Spoor 1 in het grondplan en in het vlak.	47
Figuur 26. Sporen 2-3 in grondplan en in het vlak.	49
Figuur 27. Spoor 4 in het grondplan en in het vlak.	51
Figuur 28. De huizen nummers 61 en 63 voor en na WO1. De rode pijl duidt de vermoedelijke positie van de fotograaf aan.	52
Figuur 29. De huizen nummers 61 en 63 na WO1. De rode pijl duidt de vermoedelijke positie van de fotograaf aan.	53
Figuur 30. De huizen nummers 59 en 57 in 1918 of eerder. De rode pijl duidt de vermoedelijke positie van de fotograaf aan.	55
Figuur 31. Sporen 5, 6 en 7 in grondplan en in het vlak. Onderaan rechts: spoor 5 in doorsnede.	57
Figuur 32. De Sint-Martinuspastorie in 2020, tijdens de afbraakwerken.	58
Figuur 33. Visualisatie van de woningen die binnen het onderzoeksgebied zullen worden gebouwd.	64

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent

BTW: BE 0677.720.687

IBAN: BE25890214307282

BIC: VDSP BE 91

Tel. 0032 472 89 97 66

E-mail: info@hembyse.net

Web: www.hembyse.net

HEMBYSE